

ПРОЕКТ

ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ
на період до 2035 року

БІЛА КНИГА
ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
«БЕЗПЕКА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ»

Київ 2015

1. Вихідні положення

Україна, уклавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, прийняла історичне рішення щодо пріоритетів свого розвитку. Дане рішення зумовлює не тільки появу низки зобов'язань, які мають бути у повній мірі відображені у пріоритетах соціально-економічного розвитку країни і зокрема енергетики України. Принциповий вибір України в частині повноцінної інтеграції до співтовариства європейських націй зумовлює і необхідність зміни підходів до формування Україною енергетичної політики, яка має відповідати принципам і практиці ЄС.

Водночас, з урахуванням загроз енергетичній безпеці, пов'язаних із тимчасовою окупацією території окремих територій України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, Рада національної безпеки і оборони України визнала за необхідне актуалізувати положення Енергетичної стратегії України.¹

У даному контексті Енергетична стратегія України визначає мету та шляхи реалізації енергетичної політики України на довгостроковий період а також окреслює механізми її реалізації. Таким чином, дана Стратегія не є галузевим програмним чи організаційно-розпорядчим документом розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України, що є змістом діючої редакції Енергетичної стратегії України на період до 2030 року.²

Дана Стратегія є політичним документом який формалізує політику держави, окреслює завдання для всієї системи державного управління та формує механізм концентрації всіх зусиль суспільства на досягнення цілей розвитку всього енергетичного сектору України.

Стратегії спрямована на створення умов для забезпечення потреб суспільства в паливно-енергетичних ресурсах та вимог енергетичної безпеки країни і передбачає:

- визначення цільового стану енергетичного сектору України виходячи з пріоритетів забезпечення енергетичної безпеки та реалізації євроінтеграційних прагнень України;

- запровадження сучасних методичних підходів, прийнятих в країнах ЄС, до розроблення документів стратегічного планування та практичної діяльності з реалізації державної політики в енергетичній сфері;

- формування цілісної системи державного управління енергетичним сектором, яка передбачає узгодження Стратегії з системою планування розвитку країни; формування узгодженої системи механізмів державного управління, спрямованої на досягнення цілей та створення системи моніторингу реалізації Стратегії; врахування положень Стратегії всіма причетними до сфери її дії суб'єктами.

Стратегія формує цільову траєкторію розвитку енергетичного сектору, забезпечуючи узгодженість його пріоритетів з більш широкими цілями суспільства та розглядаючи розвиток енергетичного сектору як складову сталого соціально-економічного розвитку України.

Стратегія передбачає:

до 2020 року:

- перехід енергетичного сектору України на ринкові принципи функціонування та конкуренції, що стимулюватиме підвищення ефективності економічної діяльності суб'єктів енергетичного сектору та ефективності використання енергоресурсів суб'єктами господарювання та загалом суспільством;

- ліквідацію критичної залежності України від поставок енергоресурсів з монопольних джерел, підвищення рівня енергетичної безпеки шляхом диверсифікації маршрутів та джерел енергозабезпечення національної економіки;

¹ Указ Президента України від 1 травня 2014 року № 448 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року “Про стан забезпечення енергетичної безпеки у зв’язку з ситуацією щодо постачання природного газу в Україну”

² Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року».

до 2025 року:

- інтеграцію енергетичного сектору України до енергетичних ринків ЄС та системи європейської енергетичної безпеки;
- забезпечення конкурентоспроможності національного енергетичного сектору на європейському енергетичному ринку шляхом створення сприятливих умов для залучення інвестицій та технічної модернізації об'єктів енергетичного сектору;

до 2035 року:

- повноцінну участь енергетичного сектору України у функціонуванні європейського енергетичного ринку з вільним рухом енергоресурсів, інвестицій та технологій, що забезпечить сталість розвитку галузей енергетики то зростання рівня самозабезпеченості видобувними енергоресурсами;
- технологічне оновлення енергетичного сектору.

Загальним результатом реалізації Стратегії стане перетворення паливно-енергетичного комплексу країни з проблемного сектору, що потребує постійної державної підтримки, на сучасний, ефективний, конкурентоспроможний сектор національної економіки, здатний до сталого розвитку на довгострокову перспективу в умовах регіональної інтеграції та конкуренції на європейському та світовому енергетичних ринках.

Енергетична стратегія України є невід'ємною складовою цілісної стратегії соціально-економічної модернізації України, яка спирається на динамічне економічне зростання, раціональне та ефективне використання національного ресурсного потенціалу, інтеграцію України до європейського економічного та політичного простору.

Ключовим завданням Стратегії також є формування системи забезпечення енергетичної безпеки країни та гарантування стабільного енергозабезпечення національної економіки і суспільних потреб як у звичайний, так і особливий період.

Політична прийнятність цілей Стратегії, ефективність управлінських рішень у сфері енергетики безпосередньо залежатимуть від їх узгодження з вирішенням ключового стратегічного завдання економічної політики, яким є створення сприятливих умов підвищення конкурентоспроможності національних економічних суб'єктів на зовнішніх та внутрішньому ринках.

На період до 2035 року Стратегія виходить з необхідності реалізації економічної політики, спрямованої на забезпечення економічного зростання та підвищення добробуту громадян України. Прогнозується, що до 2035 року валовий внутрішній продукт України зросте у 2 рази, тобто зростатиме на 3,5% в середньому щорічно.

У той же час, відновлення високої динаміки економічного зростання на основі традиційної структури економіки з високою питомою вагою енергоємних низько технологічних секторів та без суттєвого зростання частки валової доданої вартості у випуску продукції, товарів та послуг є малоімовірним.

Україна потребує виправлення деформацій реального сектору у напрямку зниження частки ресурсо- та енергоємних видів діяльності, сприяння зниженню енерго- та екологіємності виробництва шляхом упровадження сучасних технологій, раціоналізації ресурсовикористання, оптимізації територіального розміщення виробництва тощо. Рушієм зростання в промисловості мають стати сектори із нижчою енергоємністю та використовують технологічні процеси, що характеризуються високою енергетичною ефективністю.

2. Поточний стан та пріоритети енергетичної політики

Викликом конкурентоспроможності національної економіки є низький рівень її енергоефективності та переважання у структурі економіки енергоємних виробництв.

До цього часу завдання підвищення енергоефективності національної економіки так і не стало визначальним. До останнього часу держава та суспільство України продовжували діяти за інерцією стереотипів існування надлишку енергоресурсів, а державна економічна політика не стимулювала їх ефективного використання. Суб'єкти господарювання та

населення продовжують очікувати від держави часткового покриття енергетичних витрат та самоусуваються від дій щодо підвищення енергоефективності.

Існуючі механізми регулювання тарифів для енергопостачальних підприємств у комунальній сфері створюють умови гарантованого отримання коштів через програми субсидування і дотування. У свою чергу «витратна» методологія формування тарифів знищує зацікавленість цих підприємств у підвищенні енергоефективності виробництва. Збереження можливостей уникнути необхідності реалізовувати енергозберігаючі проекти, завдяки отриманню різного роду пільг та заниженню цін на енергоресурси, є суттєвим викликом державній політиці в енергетичній сфері.

Така ситуація спричиняє порушення ринкового балансу (конкуренції) між різними видами енергоресурсів та джерелами енергозабезпечення, перешкоджає підвищенню енергоефективності технологічних процесів українських виробників, чим послаблює конкурентоспроможність національної економіки та держави на світових ринках.

Сталому розвитку національної економіки необхідне надійне, стаке енергозабезпечення за прийнятними цінами. Виконання цього завдання потребує реагування на виклики, які загрожують стабільному функціонуванню систем енергозабезпечення, та розв'язання низки нагальних проблем, які перешкоджають розвитку енергетичного сектору.

Ключовим викликом, який потребує нагального реагування, є незадовільний технічний стан енергетичного сектору України, який продовжує погіршуватись унаслідок старіння основних фондів. Більша частина генеруючих активів та мереж енергопостачання зношена та неефективна. Переважна більшість блоків теплових електростанцій перевищили межу фізичного зношення й потребує ґрунтовної модернізації або заміни, більшість блоків атомних електростанцій наближається до межі проектного терміну експлуатації. Баланс потужності енергосистеми України характеризується дефіцитом регулюючих потужностей, що зумовлює нераціональне використання існуючих потужностей та високий рівень втрат. Викиди пилу, оксидів сірки й азоту тепловими станціями України у разі перевищують відповідні норми розвинених країн. Значна частка об'єктів магістральних та розподільчих мереж відпрацювала свій ресурс та потребує модернізації.

Не менш критичне становище спостерігається й у житлово-комунальному господарстві, де через незадовільний фізичний стан спостерігаються значні втрати тепла в теплових мережах (загальні втрати у системі теплопостачання сягають 30 %, води 40 %), а подеколи й припинення теплопостачання через аварії мереж. Фонд будівель і споруд перебуває у незадовільному стані, через низьку теплоізолюючу здатність будівель значними є теплові втрати на стороні споживання (у більшості будинків втрати теплової енергії сягають 30 %).

Загалом капітальні інвестиції необхідні для всіх без винятку галузей енергетичного сектору. На даний момент модернізація в окремих сегментах виробництва, транспортування та кінцевого споживання енергії в Україні тільки розпочалася, використовуючи існуючі механізми тарифоутворення та державної підтримки в рамках окремих програм. Така ситуація зумовлює необхідність випереджаючого інвестування у технологічне оновлення енергогенеруючого та енерговикористовуючого обладнання, формування відповідних стимулів у сферах фіскального та грошово-кредитного регулювання, здійснення цільових інвестиційних програм.

Серйозні виклики перспективам розвитку енергетики виникають через незавершеність реформування енергетичних ринків. Існуючі моделі функціонування ринків в Україні не дозволяють сформуванню надійні джерела фінансового забезпечення навіть нагальних потреб енергетичного сектору у підтриманні функціонування галузей енергетики на поточному рівні. Субсидування виробників, перехресне субсидування між групами споживачів, пільгові закупівлі енергоресурсів не тільки знижують мотивацію до енергозбереження, але й позбавляють стимулів інвестування у розвиток енергетичного сектору України.

Подолання суперечності між забезпеченням соціального захисту та впровадженням ринкових принципів господарювання в енергетичному секторі потребує модернізації соціальної політики. Збереження практики гарантування соціального захисту окремих

категорій споживачів через використання ресурсів паливно-енергетичного комплексу фактично блокує можливість накопичення ресурсів для модернізації його галузей.

При цьому, зусилля останніх років з реформування енергетичних ринків не дають бажаного результату. Спроба зберегти існуючі форми субсидування та перехресного субсидування на ринку електроенергії, шляхом запровадження особливої форми організації взаєморозрахунків в рамках нової моделі ринку електроенергії (модель прямих договорів та балансуючого ринку) через фонд врегулювання вартісного дисбалансу не дозволяють очікувати реальних змін. Збереження перехресного субсидування у такій моделі функціонування ринку електроенергії зумовлює ризик сегментації ринку за видами генерації та блокування розвитку ринкової конкуренції, стимулює зростання витрат виробників і цін для споживачів і тим самим, фактично унеможливує реалізацію реформ електроенергетичної галузі.

Функціонування ринку природного газу, незважаючи на ряд позитивних змін у законодавстві, залишається деформованим. Збереження дисбалансу між цінами для окремих категорій споживачів зумовлює цілий ряд негативних наслідків. З одного боку, обмеження рентабельності державних компаній з видобування природного газу, через зобов'язання постачати газ для потреб населення за зниженими цінами, стримує зацікавленість у збільшенні обсягів внутрішнього видобутку газу державними компаніями. У свою чергу, у кризовій ситуації це зумовлює запровадження адміністративного регулювання ринку та обмежень на діяльність приватних компаній, що підриває інвестиційний клімат та довіру до Української держави. З іншого боку, недосконалі механізми компенсації різниці в тарифах та субсидування окремих категорій споживачів формують незацікавленість в ефективності діяльності компаній на ринку природного газу та у сфері теплопостачання.

Суттєві виклики постають на ринку нафтопродуктів. Незважаючи на достатні потужності нафтопереробки, на ньому періодично виникають кризові ситуації. Зношена технічна база та морально застарілі виробництва, несприятлива цінова кон'юнктура на ринку, низька глибина переробки нафти та велика собівартість виробництва, низька якість продукції призвели до того, що завантаження нафтопереробних заводів України знизилася до 7-10 % у 2013-2014 років. Жоден із нафтопереробних заводів України не здатен конкурувати із заводами сусідніх країн і не має ресурсів для масштабної реконструкції. У той же час, непрозорість енергетичної політики у цій сфері призвела до безупинного, протягом останніх років, зростання частки імпортованих нафтопродуктів на українському ринку. Останніми роками близько 80 % ринку нафтопродуктів України забезпечується імпортованими поставками.

Ситуація, що складається на Донбасі - в базовому регіоні вугільної промисловості - змушує Україну фактично заново будувати систему взаємовідносин та принципи функціонування вугільної галузі. Руїнування інфраструктури та зупинка вугільних підприємств в окремих районах Донецької та Луганської областей поставили Україну перед загрозою втрати ролі вугільної промисловості у забезпеченні енергетичної безпеки держави. Без переходу до ринкових умов господарювання, завершення приватизаційних процесів, запровадження конкурентного ринку вугільної продукції забезпечити ефективну роботу вугільної галузі у довгостроковій перспективі неможливо. Фактично діючи до цього часу практика заниження вартості вугілля шляхом бюджетних дотацій з часом перетворилася з інструменту забезпечення збалансування економічних показників державних вугледобувних підприємств з метою забезпечення соціальної стабільності та зайнятості у регіоні на інструмент експлуатації ресурсів зазначених підприємств та субсидування окремих категорій споживачів вугільної продукції. Чинна система надання державної підтримки вугільної галузі вичерпала себе.

Використання атомної енергетики для забезпечення потреб національної економіки та її стабільне функціонування є передумовою забезпечення належного рівня енергетичної безпеки та сталого розвитку України. Між тим, в атомно-енергетичному комплексі України накопичилася низка проблем, сукупність яких становить серйозний виклик для енергетичної безпеки держави. Існуючі тарифи на електроенергію, що виробляється на атомних станціях, не покривають всіх експлуатаційних видатків та витрат, пов'язаних з їх будівництвом чи

подовженням термінів експлуатації, забезпеченням належного рівня безпеки, поведженням з відпрацьованим паливом і радіоактивними відходами. Фінансування власних потреб галузі здійснювалося за залишковим принципом. Урановидобувна галузь та атомно-промисловий комплекс України здебільшого лише декларують свій потенціал, в той час як державні програми їх розбудови раз у раз залишаються невиконаними. При наявності потенціалу, Україні до цього часу не вдалось налагодити власне виробництво ядерного палива для потреб атомної енергетики.

Додатковим викликом при плануванні розвитку енергетичного сектору є боротьба із глобальною зміною клімату і необхідність скорочення викидів парникових газів. У 2009 році на конференції Рамкової Конвенції ООН зі зміни клімату її учасники схвалили загальну мету не допустити підняття середньої температури більше ніж на 2⁰С. Головним рішенням в боротьбі із зміною клімату є скорочення викидів парникових газів: заходи з енергоефективності, енергозбереження та розширення використання відновлювальної енергетики.

Для енергетики України це означає необхідність реалізації цілого комплексу заходів з обмеження викидів парникових газів паливоспалювальними установками та мінімізації негативного впливу енергетики на довкілля та зростання частки відновлювальної енергетики у енергетичному балансі. Розвиток енергетичного сектору, у зв'язку з потребами збереження земель, ґрунтів та екосистем (біорізноманітття) повинен здійснюватися за умов: оптимізації енергетичної інфраструктури та пом'якшення негативного впливу на ґрунти, у зв'язку з рішеннями щодо її розвитку, запобігання погіршення стану ґрунтів через емісію SO₂ та NO_x, уникнення негативного впливу на екосистеми, внаслідок видобування та використання енергоносіїв.

Без всебічних реформ, залучення масштабних іноземних інвестицій, забезпечення сталості енергетичної та економічної політики Україні ризику сталого розвитку та функціонування енергетичного сектору зберігатимуться й надалі. Для зміцнення позицій України у світовому та регіональному поділі праці, забезпечення сталого розвитку національної економіки та енергетичного сектору необхідне проведення не тільки низки непопулярних, але безальтернативних змін в організації функціонування енергетичного сектору, але й здійснення нагальних реформ у політичній, адміністративній, трудовій, соціальній, житлово-комунальній сферах.

Реформування енергетичного сектору та виконання завдань стратегічних документів вищого рівня, зокрема Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020»³, має забезпечуватись узгодженими діями всіх зацікавлених суб'єктів та здійснюватись при дотриманні визначених принципів державної політики.

Принципами енергетичної політики України на період дії Стратегії визначаються:

- пріоритетність забезпечення сталого розвитку української економіки;
- прозорість державного регулювання енергетичного сектору, стабільність енергетичної політики та наступність управлінських рішень;
- лібералізація відносин на енергетичних ринках, недискримінаційність та відповідність реальним затратам ціноутворення, гарантування доступу до ринків та мереж;
- сприяння конкуренції, незалежність регуляторів енергетичних ринків, забезпечення захисту споживачів від проявів монополізму, регулювання діяльності природних монополій;
- пріоритетність інноваційного технологічного розвитку виходячи з пріоритетів безпеки енергозабезпечення та захисту довкілля та стимулювання оновлення енергетичної інфраструктури;
- входження енергетичного сектору України в європейський енергетичний простір та європейську систему забезпечення енергетичної безпеки.

Для досягнення цілей Стратегії енергетичний сектор має бути послідовно трансформований з дотаційного, проблемного сектору в економічно прибутковий, конкурентний та динамічний сектор національної економіки. При цьому енергетичний

³ Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020».

сектор України потребує значних довгострокових інвестицій для забезпечення його модернізації, безпеки та конкурентоспроможності.

Системними інструментами реалізації енергетичної політики держави і досягнення цілей Стратегії мають стати скасування існуючої системи субсидування енергопостачання, ліквідація перехресного субсидування на енергетичних ринках, поступовий та прогнозований перехід до ринкового ціноутворення, недопущення втручання органів виконавчої влади у діяльність суб'єктів господарювання та функціонування енергетичних ринків.

Ринкове ціноутворення створить цінові сигнали для суб'єктів господарювання та населення для модернізації обладнання, зміни практики енергоспоживання та сприятиме зростанню інвестицій у нові енергетичні об'єкти. У той же час ринкове ціноутворення забезпечить належний рівень прибутковості енергетичних компаній, які отримують ресурс для модернізації; оздоровить державні фінанси та забезпечить спрямування, на засадах державно-приватного партнерства, наявних ресурсів на підтримку не окремих суб'єктів енергетичного ринку, а стратегічних проектів, які не є привабливими у ринкових умовах.

Зусилля щодо реформування системи енергетичних субсидій повинні супроводжуватися програмами цільової підтримки для захисту вразливих верств населення, з врахуванням уточнення категорій вразливих споживачів відповідно. При цьому захист малозабезпечених верств населення слід здійснювати через монетарні механізми, що стимулюватиме ощадливе ставлення до споживання енергоресурсів з боку населення, підвищить відповідальність та ефективність господарювання постачальників. Система підтримки вразливих категорій має формуватись в рамках соціальної політики, а не у сфері функціонування енергетичного сектору.

Трансформація енергетичного сектору України має розпочатися з радикального перегляду політики енергоефективності. З огляду на фінансові обмеження в Україні енергетична політика на найближчу перспективу має зосередитися на підвищенні рівня енергоефективності в енергетичному та житлово-комунальному секторах. Пріоритетними завданнями мають стати підвищення ефективності використання енергоресурсів енергоспоживаючими установками, системах транспортування та енергопостачання, у будівлях та на промислових підприємствах. Важливим є завершення встановлення приладного обліку постачання та споживання енергоресурсів та послуг, формування інституту власності (управління) для багатоквартирних житлових будинків та отримання ними, за допомогою державних та приватних банків, інвестицій для підвищення енергоефективності.

Скорочення попиту на енергоресурси у реальному секторі економіки має стати ключовим пріоритетом для уряду, передусім з точки зору запровадження нових механізмів стимулювання суб'єктів господарювання до підвищення енергоефективності на стороні споживання. Запровадження механізмів управління попитом, зокрема механізму «енергетичних послуг» як альтернативи новому виробництву енергії, відповідає зобов'язанням України в рамках приєднання до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Потребують уточнення й економічні механізми стимулювання енергоефективності як в частині переорієнтування їх на цільову групу споживачів енергоресурсів, так і в частині перегляду організаційних форм їх реалізації. Реалізація вказаної мети має відбуватися за рахунок створення інституційних умов спрямування інвестицій споживачам через використання ринкової фінансової інфраструктури та цінового стимулювання суб'єктів господарювання до підвищення ефективності використання енергоресурсів.

Взяті Україною зобов'язання в частині зниження впливу енергетики на довкілля обумовлюють потребу у додаткових обсягах інвестицій. Пріоритетом у цьому напрямі буде обмеження викидів парникових газів великими паливоспалювальними установками, що можливо досягнути за рахунок реалізації комплексу заходів з енергоефективності, енергозбереження та розширення використання відновлюваної енергетики. В частині мінімізації негативного впливу енергетичного сектору на довкілля пріоритетними напрямами державної політики є зменшення утворення шкідливих речовин у процесі виробничої

діяльності шляхом впровадження прогресивних технологій виробництва та локалізації (уловлювання) викидів і скидань із подальшою їх нейтралізацією, складуванням й утилізацією.

Враховуючи прогнозоване обмеження ресурсів держави, пріоритетом енергетичної політики є формування механізмів залучення інвестицій, що поєднують державне та приватне фінансування, а також залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій, можливостей міжнародних угод та програм розвитку. Важливою у цьому контексті є активізація діяльності та розширення участі України в механізмах інвестування, що формуються в рамках політики щодо обмеження змін клімату. Сприятиме цьому приєднання України до низки міжнародних угод, зокрема з розширення доступу до міжнародного вуглецевого фінансування та інших механізмів «посткіотського періоду», програм міжнародних фінансових інститутів та розширення двосторонньої співпраці між урядами.

Фундаментальною умовою формування сприятливого інвестиційного клімату в енергетичному секторі є докорінне покращення ділового клімату в Україні, включаючи утвердження верховенства права, впровадження незалежного та суворого нагляду у сфері конкуренції та рішуче просування в бік ринкового ціноутворення. Це нагальне завдання потребує невідкладного завершення реформування енергетичних ринків, гарантування доступу до ринку, забезпечення стабільності та прозорості умов господарювання, обмеження втручання держави у функціонування ринків та діяльність суб'єктів господарювання.

Завершення процесу приватизації енергетичних активів, за винятком стратегічних, є першочерговим завданням яке сприятиме створенню прозорого та сприятливого для інвесторів інвестиційного клімату. Завданням на даному напрямку є формування нормативно-правової бази, що сприятиме конкуренції на енергетичних ринках та є ключовою для залучення інвестицій та гарантування українським споживачам енергії вигоди від ефективного функціонування на ринку. Забезпечення недискримінаційного доступу третіх сторін до мереж та незалежне і ефективно регулювання їх діяльності на ринку є необхідною умовою вдосконалення ринку. Для підвищення прозорості доходів та довіри інвесторів Україна має використовувати інструментарій, наданий законодавством Європейського Союзу та міжнародними ініціативами щодо прозорості у видобувних галузях, підвищення прозорості функціонування ринків та транспортних коридорів.

Національні регулятори у енергетичній сфері мають закріпити статус незалежного органу регулювання ринку. Регулятор має відстоювати не тільки інтереси держави в частині забезпечення імплементації та дотримання суб'єктами господарювання встановлених правил функціонування енергетичних ринків та сприяти інтересам суб'єктів господарювання в отриманні справедливого відшкодування їх затрат на забезпечення потреб споживачів в енергії та енергоресурсах, але й виступати гарантом прав споживачів на доступ до енергопостачання за найнижчими цінами у недискримінаційний спосіб.

Збройна агресія проти України чітко відобразила нагальність формування системи забезпечення енергетичної безпеки країни в режимі як звичайного, так і особливого стану. Україна має запровадити механізм надійного забезпечення енергетичних потреб суспільства на випадок блокування поставок енергоресурсів або пошкодження енергетичної інфраструктури.

Диверсифікація маршрутів та джерел поставок енергетичних ресурсів, постачальників енергетичних технологій на енергетичний ринок України має стати пріоритетом енергетичної політики. Необхідно розширювати участь України в реалізації спільних з ЄС інфраструктурних проектів, що сприятимуть підвищенню стабільності поставок енергоресурсів на ринок України та її енергетичній безпеці. Розширення технічних можливостей та розвиток організаційно-інституційної основи транскордонної торгівлі енергоресурсами з країнами ЄС забезпечить не лише диверсифікацію джерел та маршрутів постачання електричної енергії, природного газу, нафти та нафтопродуктів, але й технологічну інтеграцію України до єдиного європейського енергетичного ринку. Розширення використання ядерного палива та ядерних технологій із залученням провідних компаній світу дозволить знизити критичний рівень залежності атомно-промислового комплексу від російських ядерних технологій.

В умовах зростаючих ризиків та загроз енергетичній безпеці країни, критичній енергетичній інфраструктурі необхідно суттєво переглянути принципи та побудувати нову систему захисту стратегічних об'єктів енергетики. Кінцевою метою має стати багаторівнева, комплексна, добре скоординована система енергетичної безпеки, що охоплює завдання попередження та захисту життєво важливих об'єктів енергетики та враховує особливості функціонування енергетичного сектору у особливий період.⁴ Необхідним є залучення приватного сектору до забезпечення енергетичної безпеки країни, впровадження механізмів узгодження дій органів державної влади та суб'єктів господарювання в кризових ситуаціях. Суб'єкти господарювання також мають брати участь у формуванні стратегічних запасів енергоресурсів на випадок кризових ситуацій. Завдання підвищення конкурентоспроможності енергетичного сектору полягає у забезпеченні не тільки економічної привабливості, але й спроможності суб'єктів господарювання аналізувати ризики та забезпечувати свою готовність до сталого функціонування у випадку реалізації ідентифікованих загроз.

В частині розширення міждержавного співробітництва, вибору принципів функціонування та регулювання енергетичного сектору Стратегія фіксує мету енергетичної політики України - інтеграцію України до енергетичного ринку Європейського Союзу.^{5,6} Досягнення цієї амбіційної мети передбачає:

- впровадження Україною положень Третього енергетичного пакету ЄС, спрямованих на створення конкурентних та недискримінаційних умов господарювання на внутрішньому енергетичному ринку;
- інтеграцію об'єднаної енергетичної системи України до Союзу європейської електричної мережі відповідно до вимог ENTSO-E з метою забезпечення технологічної інтеграції України та виходу українських виробників електроенергії на європейський ринок;
- розширення транскордонної інфраструктури постачання газу між Україною та ЄС, що, окрім диверсифікації постачання газу в Україну, дозволить створити на базі українських підземних сховищ газу торговий майданчик та забезпечити повноцінне входження України до європейського газового ринку;
- активну участь України у регіональних та галузевих міжнародних організаціях з метою взаємоузгодженого та скоординованого вирішення спільних проблем, обговорення та прийняття рішень з проблемних питань забезпечення енергетичної безпеки та солідарних дій під час кризових явищ в енергетичних секторах відповідних країн.

3. Цілі та завдання Стратегії

Стратегія є основним документом державної енергетичної політики, що визначає загальні цілі довгострокового розвитку енергетичного сектору країни, завдання та окреслює механізми реалізації державної енергетичної політики.

Метою Стратегії є забезпечення потреб суспільства та економіки в паливно-енергетичних ресурсах у технічно надійний та безпечний, економічно ефективний, екологічно прийнятний спосіб для гарантування поліпшення умов життєдіяльності суспільства та забезпечення вимог енергетичної безпеки країни.

⁴ Під особливим періодом стратегія розуміє період функціонування енергетичного сектору України в умовах обмежень, спричинених виникненням назвичайної ситуації, введенням надзвичайного стану чи особливого періоду. Питання функціонування паливно-енергетичного комплексу у цей період, методів та інструментів його управління та регулювання, порядку переведення у особливий режим функціонування та припинення його застосування потребує законодавчого врегулювання.

⁵ Закон України від 15.12.2010 № 2787-VI «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства».

⁶ Закон від 16.09.2014 № 1678-VII «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».

Цільовий стан енергетичного сектору України, на досягнення якого спрямовується Стратегія, визначається виходячи із необхідності:

- задоволення потреб суспільства в умовах як нормального, так і особливого стану;
- технічно надійного та безпечного функціонування систем енергозабезпечення суспільства;
- економічної ефективності функціонування систем енергозабезпечення та загалом енергетичного сектору України;
- енергетичної ефективності використання енергоресурсів суспільством та національною економікою;
- екологічно прийняттого рішення впливу енергетики на довкілля та клімат;
- спроможності держави формувати та здійснювати політику захисту національних інтересів незалежно від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру в енергетичній сфері.

Безпосередні кількісні та якісні цільові параметри Стратегії визначаються з урахуванням вимог забезпечення сталого розвитку українського суспільства на довгострокову перспективу, пріоритетів розвитку національної економіки та міжнародних зобов'язань України.

Основними цільовими параметрами на період до 2035 року є:

- **зниження енергоємності валового внутрішнього продукту до рівня 0,17 кг н.е. на 1 дол. США ВВП України (ПКС) та наближення за цим показником до країн зі схожими кліматичними, географічними та економічними параметрами;**
- оптимізація структури енергетичного балансу держави виходячи з вимог енергетичної безпеки та забезпечення **частки відновлюваної енергетики на рівні 20%;**
- досягнення до 2020 року **рівня залежності від постачання енергоресурсів з однієї країни (компанії) не більше 30 % від загального обсягу імпорту** (для ядерного палива цільові значення встановлюються окремо);
- забезпечення гарантованої **відповідності генеруючих потужностей обсягам та режимам споживання електроенергії в об'єднаній енергетичній системі України, зокрема в частині наявності регулюючих потужностей;**
- забезпечення гарантованої відповідності теплогенеруючих потужностей обсягам та режимам споживання теплової енергії населенням України;
- забезпечення до 2025 року технічної **інтеграції ринків електроенергії та газу України та ЄС** (наявність мереж транскордонної передачі Україна-ЄС) **на рівні не менше 15 % відносно обсягу внутрішнього ринку України;**
- **формування системи гарантованого енергозабезпечення потреб національної економіки і суспільства в особливий період на рівні 90 днів споживання.**

Деталізовані цілі Стратегії, визначені виходячи із стратегічних завдань в інших сферах життєдіяльності, політичних рішень та міжнародних зобов'язань України, наведено у Додатку 1.

Прогнозний баланс споживання енергоресурсів на період до 2035 року, цільові значення частки ВДЕ у кінцевому споживанні та рівень енергоефективності національної економіки наводиться у Додатку 2.

Реалізація Стратегії потребує цілеспрямованості та послідовності енергетичної політики поряд із гнучкістю застосування управлінських рішень, адекватних реальній соціально економічній ситуації. Відтак конкретні управлінські рішення, які прийматимуться на виконання Стратегії, мають забезпечувати:

- наближення нормативно-правового та законодавчого поля, зокрема в енергетичній сфері, до принципів та положень законодавства ЄС, зокрема викладених в Угоді про асоціацію Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

- утримання від будь-якої діяльності, яка може ускладнити розвиток конкуренції на енергетичних ринках, ринку енергетичних послуг, підвищення ефективності використання енергії та пріоритетів України в частині забезпечення низьковуглецевого розвитку економіки;
- забезпечення, при необхідності застосування соціальної допомоги, мінімального рівня її впливу на принципи функціонування енергетичних ринків;
- сприяння розвитку ініціативи суб'єктів господарювання та якості корпоративного менеджменту на основі індикативного планування та укладання Добровільних угод щодо виконання положень Стратегії;
- утримання від прийняття актів законодавства, які негативно впливають на сталість та прогнозованість правил гри на енергетичних ринках.

Досягнення цілей Стратегії відбувається шляхом реалізації комплексу заходів за визначеними етапами. Етапність реалізації Стратегії дозволяє забезпечити сталість енергетичної політики щодо досягнення довгострокових цілей та гнучкість у застосуванні конкретних механізмів реалізації, виходячи із реальної ситуації.

Встановлюються такі етапи реалізації Стратегії.

1) Етап реформування (2015-2020). Завданнями даного етапу є зміна підходів до управління енергетичним сектором, зокрема завершення приватизаційних процесів та реформування енергетичних ринків, ліквідація системи опосередкованих розрахунків в енергетиці, збільшення повноважень та відповідальності місцевих органів влади за результати життєдіяльності громад та переходу до безпосередніх договірних відносин між виробниками та споживачами енергоресурсів на основі ринкового ціноутворення.

Передусім у період до 2020 року необхідно забезпечити:

- припинення політики «пільгових» цін для окремих груп споживачів та перехід на єдині для всіх груп споживачів принципи ціноутворення;
- завершення процесу приватизації та/або корпоратизації в енергетичному секторі, уточнення повноважень та завдань органів виконавчої влади у сфері енергетики;
- завершення формування законодавчої бази реформування енергетичних ринків, забезпечення реформування енергетичних ринків та посилення незалежності національних регуляторів енергетичних ринків;
- реформування системи оподаткування у видобувній галузі з метою забезпечення рівних умов господарювання та створення привабливого інвестиційного клімату;
- децентралізацію владних повноважень та передачу ресурсів та відповідальності за функціонування житлово-комунальної сфери та комунальної енергетики на місцевий рівень, обґрунтовану децентралізацію систем енергозабезпечення з використанням місцевих видів палива та відновлюваних джерел енергії;
- впровадження системи енергоменеджменту, проведення енергетичного аудиту, розроблення законодавства з надання енергетичних послуг (реалізації проєктів енергоефективності споживачами за сприяння постачальників) та енергосервісу;
- впровадження сучасних систем управління у відповідності до міжнародних стандартів;
- виконання програми підготовки енергетичних систем України (електроенергетичної, газотранспортної) до роботи в синхронному режимі з енергетичними системами ЄС;
- забезпечення диверсифікації маршрутів та джерел постачання енергоресурсів з метою зниження залежності України від поставок з монопольних джерел;
- запровадження системи стратегічного планування як в частині періодичного затвердження перспективних ключових параметрів розвитку енергетичного сектору, так і в частині проведення аналізу ризиків та загроз енергетичній безпеці та оцінки стану реалізації Стратегії.

Вирішення зазначених нагальних завдань дозволить сформувати нову систему взаємовідносин між постачальниками та споживачами енергетичних послуг, чітко визначити відповідальність суб'єктів взаємовідносин в енергетичному секторі, їх можливості та інструменти залучення інвестицій. Одночасно це підвищить відповідальність власників

об'єктів енергетики за ефективність їх діяльності та зацікавленість суб'єктів господарювання та органів влади у підвищенні енергоефективності, відкриє можливості для інноваційного розвитку енергетичного сектору.

2) Етап модернізації та корпоративного розвитку (2021-2025). Завданнями даного етапу є реформування системи управління в енергетичному секторі та запровадження системи фінансово-економічного регулювання енергетики відповідно до ринкових моделей, а також підвищення корпоративної культури суб'єктів господарювання та їх спроможності використовувати доступні інструменти внутрішнього та зовнішнього ринку капіталу та ресурсів енергетичного ринку України. Має відбутися суттєве вдосконалення законодавчої бази забезпечення енергетичної безпеки держави в умовах лібералізованих енергетичних ринків, зокрема в частині використання доступних ресурсів в умовах кризових ситуацій в енергетичному секторі.

Пріоритетами даного етапу є забезпечення до 2025 року:

- забезпечення, синхронно із поданням заявки на вступ України до ЄС, приєднання об'єднаної енергетичної системи України до європейської мережі операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) та інтеграцію газотранспортної системи України до Європейської мережі операторів системи транспортування газу (ENTSO-G);
- повноцінне впровадження положень «Третього енергетичного пакету» та інших Директив ЄС у практичну діяльність на енергетичних ринках;
- розвиток інституційного середовища для функціонування енергетичних ринків та загалом бізнесу в енергетичній сфері за європейським зразком;
- уточнення системи оподаткування енергетичного сектору з метою забезпечення рівних умов господарювання та створення привабливого інвестиційного клімату з врахуванням отриманих результатів на етапі реформування;
- створення обґрунтованої системи енергетичних та екологічних податків (оподаткування енерговикористання) та концентрації інвестиційного ресурсу для реалізації масштабних проектів в рамках створення фондів фінансування проектів розвитку енергетики;
- формування системи заохочень для проведення перспективних наукових досліджень, розробки та впровадження у виробництво нових високоефективних технологій і обладнання;
- посилення вимог до енергоспоживаючого обладнання та будівель (стандарти, регламенти, сертифікація тощо);
- практичне запровадження системи управління попиту, зокрема запровадження зобов'язань щодо надання енергетичних послуг;
- формування інструментів підтримки національних енергетичних компаній щодо розширення їх участі в європейських та глобальних ринках та проектах, які сприятимуть посиленню енергетичної безпеки України;
- забезпечення функціонування системи забезпечення енергетичної безпеки, узгодження дій держави та суб'єктів господарювання у звичайний та в особливий період.

Вирішення завдань цього етапу сформує основу забезпечення сталого інноваційного розвитку енергетичного сектору в умовах конкурентних відносин. Підвищення якості корпоративної культури суб'єктів господарювання відкриє шлях до реалізації масштабних інноваційних проектів розвитку галузей енергетичного сектору, забезпечить сталість розвитку енергетичних компаній.

3) Етап інтеграції та інноваційного оновлення (2026-2035), на якому Україна повністю інтегрується до системи міжнародної співпраці, а енергетичний сектор функціонуватиме в рамках спільного європейського енергетичного ринку відповідно до єдиних правил. Завданням цього етапу є забезпечення безпеки енергопостачання та розвиток енергетичної інфраструктури з врахуванням вимог захисту довкілля та забезпечення сталого розвитку. Передбачається формування системи державної підтримки науково-технологічного та інноваційного розвитку енергетичного сектору України, розширення активності та спроможності національних компаній на світових енергетичних ринках, інноваційне оновлення основних фондів енергетичного сектору України з використанням можливостей

міжнародної інтеграції. На цьому етапі має бути завершено формування системи забезпечення енергетичної безпеки.

Пріоритетами етапу є:

- підтримка ринкової фінансової інфраструктури щодо реалізації проектів оновлення основних фондів енергетичного сектору;
- запровадження цільових програм розвитку технологічних платформ, що визначатимуть довгостроковий вплив на структуру енергетичного балансу та структуру економіки країни;
- посилення вимог до способів енерговикористання, технологій та обладнання через перегляд цільових рівнів енергоспоживання та екологічних параметрів;
- забезпечення захисту прав споживачів щодо доступу до якісного енергозабезпечення;
- формування системи підтримки проведення перспективних наукових досліджень, розробки та реалізації пілотних проектів впровадження нових енергетичних технологій, технологій енерговикористання тощо;
- розвиток внутрішнього ринку торгівлі квотами на викиди парникових газів як ринкового інструменту інвестування проектів енергозбереження та зниження рівня викидів;
- уточнення енергетичних (екологічних) податків як інструменту регулювання структури енергетичного балансу, реалізація пріоритетів низьковуглецевого розвитку економіки;
- використання фінансових ресурсів та можливостей поглибленої міжнародної співпраці України для модернізації енергетичного сектору;
- забезпечення підтримки національних енергетичних компаній щодо їх діяльності на зовнішніх ринках та реалізації міжнародних проектів, які сприятимуть посиленню енергетичної безпеки України (з дотриманням принципів законодавства ЄС щодо державної допомоги);
- повноцінна та активна участь України в системі міжнародних угод та міжнародних проектах у сфері енергетики з метою формування спільної системи забезпечення енергетичної безпеки.

Виконання завдань даного етапу забезпечить інноваційне оновлення галузей енергетичного сектору та сформує засади його сталого розвитку на довгострокову перспективу. Буде сформовано нову систему відносин між державою та суб'єктами господарювання, що забезпечить інституційну основу залучення суб'єктів господарювання до завдань забезпечення енергетичної безпеки держави та підтримки національних компаній в умовах конкурентної боротьби на зовнішніх ринках.

З метою узгодження дій зацікавлених суб'єктів Стратегія передбачає необхідність прийняття на кожний етап виконання узагальненої програми реалізації (плану заходів), яка деталізуватиме пріоритети енергетичної політики через конкретизацію механізмів реалізації, прийняття необхідних законодавчих актів, визначатиме відповідальних виконавців.

Стратегія передбачає узгодження безпосередніх завдань щодо реалізації конкретних проектів з існуючою системою планування та прогнозування економічного і соціального розвитку країни, а саме їх відображення у рамках державних цільових програм, галузевих та інших програм розвитку енергетичного сектору та галузей економіки тощо. Саме на рівні програм буде здійснюватись безпосередній розподіл ресурсів на потреби розвитку енергетичного сектору (реалізацію конкретних проектів) з врахуванням політико-економічного становища в країні.

Цілі та завдання комплексу державних цільових програм будуть узгоджені між собою для забезпечення концентрації зусиль країни та забезпечення реалізації Стратегії. Кінцевим результатом виконання цільових програм є досягнення кількісних та якісних показників, визначених цільовим станом енергетичного сектору України (Додаток 1), Прогнозними енергетичними балансами на період до 2035 рік (Додаток 2-3), та «Дорожньою картою» реалізації Стратегії (Додаток 4).

4. Пріоритети розвитку галузей енергетичного сектору

Досягнення цілей Стратегії забезпечується через реалізацію конкретних проєктів розвитку в окремих галузях енергетичного сектору відповідно до визначених моделей та правил функціонування енергетичних ринків.

Прогноз розвитку окремих галузей енергетики сформований на основі поточної соціально-економічної ситуації на внутрішньому ринку України, рівня цін на енергетичні ресурси та технології на світових ринках і передбачає досягнення загальних цілей Стратегії з урахуванням міжнародних зобов'язань, взятих Україною, та необхідності мінімізувати економічне навантаження енергетичного сектору на кінцевих споживачів.

Зокрема, поточний прогноз соціально-економічного розвитку України (забезпечення зростання ВВП України у 2 рази до 2035 року) базується на необхідності радикального технологічного оновлення національної економіки та соціальної сфери, здійснення відповідних масштабних інвестиційних проєктів. При цьому прогноз розвитку економіки виходить з необхідності максимального використання внутрішнього потенціалу у реалізації зазначених амбіційних цілей, що формує перспективу завантаження металургійного, будівельного, транспортного та енергетичного секторів національної економіки.

Водночас, взяті Україною міжнародні зобов'язання та цілі забезпечення сталого розвитку накладають на національну економіку та енергетичний сектор низку обмежень щодо необхідності інноваційного оновлення енергетичного сектору, розширення використання відновлювальних джерел енергії, зниження енергоємності національної економіки, впливу енергетики на навколишнє середовище тощо.

Визначені Стратегією цілі передбачається досягти завдяки реалізації пріоритетних напрямів розвитку галузей енергетичного сектору. Послідовність заходів, часові рамки та обсяги інвестицій, необхідні для досягнення прогнозованих цілей будуть відображені в програмах прийнятих на виконання Стратегії та залежатимуть від реальних показників соціально-економічного розвитку країни та доступних енергетичних, технологічних та інвестиційних ресурсів для суб'єктів господарювання на енергетичних ринках.

При виникненні ризиків недосягнення прогнозованих цілей економічного розвитку, недостатності інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів в енергетичній сфері відповідним чином коригуватимуться абсолютні показники введення в експлуатацію об'єктів енергетики, виробництва продукції, що, однак, не впливатиме на завдання досягнення загальних системних цілей Стратегії.

Пріоритети розвитку електроенергетичної галузі

Пріоритетами розвитку електроенергетичної галузі стануть оптимізація структури генеруючих потужностей з урахуванням особливостей залучення до енергетичного балансу відновлюваної енергетики та розвиток мереж електропостачання, що передбачає зниження ступенів трансформації та наближення високовольтних мереж до споживача, підвищення гнучкості системи шляхом реалізації принципу «інтелектуальних мереж», побудова розподільчих мереж з урахуванням необхідності забезпечення двонаправленості потоків енергії (для створення технічних умов інтеграції споживачів-виробників та розподільної генерації).

Розвиток **теплової генерації** визначатиметься наявністю та вартістю запасів власного вугілля та природного газу, а також розвитком енергетичних технологій використання біомаси та інших видів палива. У той же час, вимоги щодо обмеження негативного впливу енергетики на довкілля потребуватимуть масштабної модернізації та оновлення генеруючих потужностей теплової генерації, що зумовлюватиме відносну стабілізацію загальної встановленої потужності вугільних ТЕС на існуючому рівні.

Дані вимоги формуватимуть значні потреби в інвестиційних ресурсах для забезпечення будівництва заміщуючих потужностей з використанням сучасної технологічної бази. За період реалізації Стратегії передбачається заміщення щонайменше половини існуючих потужностей ТЕС новими блоками на основі технологій, які дозволяють досягати

європейських стандартів по викидах забруднюючих речовин та використання інших видів палива. Решта блоків ТЕС буде модернізована та оснащена необхідним обладнанням для забезпечення відповідності екологічним вимогам.

Суттєвого оновлення потребують магістральні та розподільчі мережі електропостачання, що зумовлюватиме потребу у значних інвестиційних ресурсах як з боку безпосередніх власників (в рамках корпоративних програм розвитку), так і боку держави (в рамках реалізації програми інтеграції ОЕС України до енергосистеми ENTSO-E).

Подальший розвиток **ядерного енергетичного сектору** на період до 2035 року прогнозується виходячи з того, що частка атомної генерації в загальному обсязі виробництва електроенергії зберігатиметься приблизно на рівні 40-50 %. У період до 2025 року передбачається подовження терміну експлуатації діючих блоків (подовження терміну експлуатації кожного блоку на 20 років понад терміни, передбачені вихідними проектами) та побудова двох енергоблоків на майданчику Хмельницької АЕС.

Розширення будівництва нових енергоблоків має супроводжуватися досягненням діючими атомними станціями коефіцієнта використання встановленої потужності на рівні 80%, розширенням пропускної спроможності електромереж для видачі додаткової потужності, забезпеченням оптимального балансу між базовими та маневреними потужностями.

Пріоритетами атомно-промислового комплексу України є завдання із створення виробництва власного ядерного палива (без етапу збагачення урану), розвитку урановидобувної галузі з метою 100 % забезпечення ураном власного виробництва потреб українських АЕС, промислового освоєння технологій виготовлення необхідної цирконієвої продукції, розбудови інфраструктури поводження з відпрацьованим паливом та радіоактивними відходами. Поряд з цим вимоги забезпечення енергетичної безпеки зумовлюватимуть реалізацію програми диверсифікації постачання ядерного палива та ядерних технологій для потреб українського атомно-промислового комплексу.

Важливим пріоритетом ядерного енергетичного сектору має стати підвищення його конкурентоспроможності на відкритому лібералізованому енергетичному ринку України, що потребуватиме стратегічного вибору ринкових механізмів регулювання розвитку компанії - оператора АЕС та компанії з виробництва ядерного палива.

Передбачається стале розширення використання всіх видів **відновлюваної енергетики**, яка стане одним з інструментів гарантування енергетичної безпеки держави. Стратегією прогнозується зростання частки відновлюваної енергетики до рівня 11% у валовому кінцевому енергоспоживанні до 2020 року, відповідно до цілей визначених Національним планом дій з відновлюваної енергетики⁷ та до рівня 20% до 2035 року. Зростатиме частка сектору електроенергетичної галузі, який використовує тверду біомасу та біогаз у якості джерела енергоресурсу, що зумовлюватиметься як відносною сталістю виробництва (за наявності ресурсної бази), так і тенденцією до формування локальних генеруючих потужностей. Перевага віддаватиметься одночасному виробництву теплової та електричної енергії в когенераційних установках.

У той же час, з метою забезпечення спроможності електроенергетичної системи компенсувати коливання потужності об'єктів сонячної та вітрової електроенергетики передбачається модернізація та введення в експлуатацію нових маневрових потужностей на базі ТЕС-вугілля, ГЕС та ГАЕС та парогазових електростанцій із запровадженням сучасних систем регулювання частоти Об'єднаної енергетичної системи України. При цьому, розширення використання відновлюваної енергетики безпосередньо у споживача не підпадає під обмеження енергосистеми і формує перспективу динамічного розвитку на місцевому рівні.

Зберігатиметься сталість розвитку **гідроелектроенергетичної галузі**. Очікується, що загальна встановлена потужність великої гідроенергетики досягне щонайменше 15 % загальної встановленої потужності в Об'єднаній енергетичній системі України. Додатковий

⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 902-р «Про Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року»

потенціал розвитку гідроенергетики може бути реалізований за рахунок малої та мікро гідроенергетики.

Пріоритети розвитку систем теплопостачання та теплозабезпечення населених пунктів

У галузі теплопостачання зростання споживання теплової енергії відбуватиметься у комерційному та житловому секторі за рахунок очікуваного зростання питомої площі на одну людину та підвищення вимог щодо якості надання послуг.

Водночас, враховуючи підвищення ефективності використання тепла, зниження втрат в мережах теплопостачання та будівлях, а також застосування новітніх технологій теплозабезпечення, після 2030 року вдасться досягнути помірного зростання рівня споживання теплової енергії. При цьому структура виробництва теплової енергії головною мірою залежатиме від відносної вартості її виробництва на базі кожного з джерел.

Прогнозується суттєве зростання частки відновлюваних джерел енергії у сфері теплозабезпечення. Використання біомаси для потреб енергозабезпечення здійснюватиметься швидкими темпами, передусім у середньостроковому періоді, виходячи з необхідності підвищення рівня енергетичної безпеки України. Перевага віддаватиметься найбільш енергоефективним рішенням, зокрема одночасному виробництву теплової та електричної енергії, виробництву біопалива другого покоління, розвитку виробництва та споживання біометану (очищеного біогазу).

Більш широкого використання біомаси в якості палива слід очікувати на місцевому рівні в рамках децентралізації системи енергопостачання. Прогнозується відпрацювання технологій та запровадження об'єктів з виробництва біометану та створення умов приєднання зазначених об'єктів до локальних систем газопостачання.

Враховуючи можливу децентралізацію теплопостачання (за умов належного техніко-економічного обґрунтування), проведення політико-адміністративних та міжбюджетних реформ в країні, зростатимуть роль та відповідальність місцевих органів влади за ефективність систем забезпечення життєдіяльності громад. Місцеві органи влади отримують більше прав та можливостей щодо залучення інвестицій у комунальну енергетику. У той же час на загальнодержавному рівні буде розроблено належну інституційну, законодавчу та нормативно-правову базу методологічної підтримки та контролю за результативністю діяльності суб'єктів господарювання у сфері теплозабезпечення.

Пріоритети розвитку видобувних галузей

Стратегія передбачає модернізацію **нафтогазової промисловості України**. Прогнозується помірне щорічне зростання обсягів **видобутку традиційного газу**, а загальні перспективи видобутку газу в Україні значною мірою залежатимуть від використання новітніх технологій інтенсифікації видобутку традиційного та розвитку видобутку нетрадиційного газу. Прогнозується, що сукупний видобуток зросте, і до 2035 року Україна зможе вийти на рівень самозабезпеченості природним газом та буде мати ресурс для його експорту на зовнішні ринки.

Поряд із цим, лібералізація ринку природного газу, його інтеграція до європейського газового ринку створить надійний механізм забезпечення постачання газу, за будь-яким напрямом здійснення експортно-імпортних операцій. Умовою досягнення такого стану є розширення системи інтерконекторів між українською та європейською системами та формування віртуальної торгової точки торгівлі природним газом на базі західноукраїнських підземних сховищ природного газу.

Динаміка зростання **видобутку нафти в Україні** у короткостроковій перспективі суттєво обмежуватиметься через виснаження великих родовищ, недостатній рівень інвестицій у геологорозвідувальні роботи протягом останніх років за відсутності розвідки нових запасів, а також низький коефіцієнт нафтовіддачі. За умов істотного збільшення інвестицій у геологорозвідувальні роботи найближчими роками можливо почати активне розроблення родовищ з відносно невеликим обсягом доведених ресурсів. Додатковий потенціал збільшення видобутку нафти також існує при успішному проведенні

геологорозвідувальних робіт на великих глибинах залягання ресурсів та освоєння ресурсів сланцевої нафти.

У той же час, потреби національної економіки у нафті та нафтопродуктах власного виробництва, що вимагатиме імпорتنих поставок. Україна диверсифікує постачання з різних джерел для забезпечення функціонування національної економіки у разі припинення постачання з одного джерела. Перспективи розвитку нафтопереробної галузі, особливо враховуючи існуючий низький рівень рентабельності нафтопереробки на європейському ринку, залежатимуть від економічної політики держави у цій сфері. Доцільним є залучення стратегічного інвестора (компанії - виробника нафти) до побудови в Україні щонайменше одного сучасного нафтопереробного заводу з виробництва дизельного палива для потреб українського та європейського ринків.

Основним пріоритетом держави в регулюванні видобутку газу та рідких вуглеводнів на наступні роки має стати стимулювання збільшення обсягу проведених геологорозвідувальних і бурових робіт завдяки вдосконаленню економічної та податкової політики у цій сфері, підвищення ефективності наукового супроводу діяльності галузі, використанню новітніх технологій інтенсифікації видобутку та залучення стратегічних іноземних інвесторів в рамках розширення двостороннього співробітництва.

Динаміка розвитку **вугільної галузі** залежатиме від успішності відновлення функціонування вугільних підприємств на основі модернізації технологічного обладнання, динаміки розвитку подій у східному регіоні та кардинального реформування взаємовідносин на ринку вугільної продукції. Основним завданням у цьому секторі є переведення вугільної галузі на бездотаційний і самоокупний режим діяльності.

Передбачається, що після 2020 року вугільна галузь повністю функціонуватиме в рамках ринкових відносин, а держава не буде регулювати та дотувати діяльність вугільних підприємств. Реформування галузі створить базу для залучення приватних інвестицій у її розвиток, збереження її ролі у забезпеченні енергетичної безпеки держави.

Поряд із цим, Україна сприятиме розширенню транспортної інфраструктури здійснення експортно-імпорتنих операцій з вугільною продукцією для підтримання конкурентоспроможності внутрішнього ринку та виходу українських виробників вугілля на зовнішні ринки.

Стратегічна роль ядерної енергетики базується на наявних в Україні значних запасах уранової руди та промисловості з її видобуванням та виробництвом уранового концентрату. Прогнозується забезпечення поступового **нарощування видобування уранового концентрату** для повного забезпечення потреб ядерно-паливного циклу власного сировиною у короткостроковій перспективі. У довгостроковій перспективі галузь буде повністю інтегрована у світовий ринок урану, буде здатна експортувати концентрат природного урану на світовий ринок.

Пріоритетні напрями політики енергоефективності та запобігання зміні клімату

Завершення процесу переходу на ринкове ціноутворення суттєво підвищить зацікавленість споживачів енергоресурсів у їх економічному використанні. Забезпечення приладного обліку споживання енергоресурсів та формування інституту власності (управління) багатоквартирними житловими будинками дозволить суттєво підвищити ефективність використання енергоресурсів населенням. Оптимізація споживання електроенергії в будівлях, термомодернізація будівель, впровадження енергозберігаючих технологій для опалення, кондиціонування і освітлення має суттєвий потенціал з погляду реалізації цілей Стратегії.

Ліквідація «витратної» методології тарифоутворення, вдосконалення нормативно-правової бази регулювання енергетичних ринків, підвищення їх конкурентності змусить суб'єктів господарювання забезпечити суттєве підвищення енергоефективності при виробництві та постачанні енергоресурсів. Додатковим стимулом до реалізації енергозберігаючих проектів енергопостачальниками стане запровадження механізму управління попитом, зокрема створення можливостей для споживачів приймати активну участь у процесах балансування на енергетичних ринках, запровадження практики надання

постачальниками «енергетичних послуг» споживачу в частині реалізації проектів енергоефективності.

Одним із способів підвищення енергоефективності у сфері тепlopостачання є стимулювання розвитку конкурентного середовища шляхом зняття заборони на приватизацію об'єктів теплогенерації та відокремлення діяльностей з виробництв, транспортування та постачання теплоенергії.

Реалізація потенціалу енергозбереження у промисловості забезпечуватиметься за рахунок впровадження систем енергетичного менеджменту та енергосервісу, стимулюючої енергоефективність державної економічної політики та поступового підвищення вимог до рівня енергоефективності шляхом перегляду стандартів на енергоспоживання. Державно-приватне партнерство має стати ефективним інструментом узгодження цілей державної політики та зацікавленості суб'єктів господарювання у підвищенні ефективності енерговикористання. Передбачається також запровадження законодавчих вимог щодо проведення енергетичних аудитів, сертифікації будівель, маркування енергоспоживаючого обладнання.

Передбачається активізація реалізації потенціалу енергозбереження в адміністративних будівлях та бюджетних установах в силу посилення контролю за енерговикористанням, децентралізації повноважень, підвищення відповідальності керівників на місцях. Механізмом реалізації потенціалу енергозбереження у цій сфері має стати застосування договорів енергосервісу та реалізації програми енергозбереження у бюджетній сфері. Суттєвий вплив на поведінку споживачів матиме політика популяризації енергозбереження як на територіальному, так і на державному рівнях.

Реалізація потенціалу енергозбереження у транспорті має забезпечуватися шляхом стимулювання перевозок на більш ефективних видах транспорту, за допомогою інструментів системи оподаткування.

Енергетична політика країни має бути узгодженою та включати загальні цілі з енергоефективності, використанні відновлюваної енергетики цілі по скороченню викидів парникових газів. З метою зниження викидів парникових газів та негативного впливу енергетики на довкілля передбачається формування цілого комплексу стимулюючих та регулюючих заходів. Удосконалення системи оподаткування в енергетичній та екологічній сферах (запровадження вуглецевого податку) стимулюватиме споживачів до зниження викидів парникових газів та створить додаткове джерело фінансування важливих енергоефективних проектів. Надалі запровадження внутрішнього вуглецевого ринку дозволить забезпечити реалізацію проектів модернізації енергетики виходячи з принципу найменшого економічного навантаження на споживачів.

Прогнозний енергетичний баланс України на період до 2035 року, з врахуванням зазначених пріоритетів розвитку енергетичного сектору, наведений у Додатку 4.

5. Організація виконання Стратегії

Визначені Стратегією цілі, які є складовою частиною стратегії забезпечення національної безпеки та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави, мають бути відображені в рамках політики держави в інших сферах та узгоджені з іншими офіційними документами стратегічного розвитку.

Реалізація Стратегії потребуватиме виконання не тільки пропонованого комплексу заходів в економічній, технічній чи екологічній сферах, але й підтримуючих заходів у соціально-політичній та організаційно-адміністративній сферах.

Тривалість проходження окремих етапів Стратегії, досягнення цілей на цих етапах залежатимуть від рішень, прийнятих в інших сферах державної політики, що може зумовити коригування часових рамок виконання Стратегії.

В економічній сфері успіх реалізації Стратегії потребуватиме:

- забезпечення незалежності судової системи, підвищення прозорості державного управління, вжиття ефективних антикорупційних заходів, зміцнення верховенства права та ефективного гарантування прав власності;
- формування та забезпечення ефективного функціонування фондового ринку, зростання капіталізації енергетичних компаній, розвитку системи біржової торгівлі;
- формування ефективної та прозорої податкової системи, удосконалення рентних відносин, запровадження стимулюючих ставок вуглецевого податку та акцизних зборів, формування дієвої системи штрафних санкцій за порушення встановлених вимог;
- розвитку банківської системи та страхування ризиків для можливостей отримання фінансування для реалізації довгострокових інвестиційних проектів;
- посилення антимонопольного регулювання в частині обмеження впливу монополістів на функціонування енергетичних ринків, забезпечення незалежності національних регуляторів в енергетичній сфері та контролю за дотриманням правил функціонування на енергетичних ринках;
- запровадження нової моделі міжбюджетних відносин, забезпечення децентралізації та зміцнення фінансового потенціалу місцевого самоврядування, у тому числі спрощення доступу місцевих бюджетів до кредитних ресурсів (удосконалення законодавчої бази, що регулює питання залучення коштів місцевими органами влади);
- проведення реформ у житлово-комунальній сфері (підвищення тарифів до економічно обґрунтованого рівня та затвердження тарифів місцевими органами влади);
- підвищення ефективності застосування інструменту державних цільових програм, зміщення акцентів з галузевого принципу до принципу розвитку «технологічних платформ», зокрема новітніх технологій генерування та використання енергії.

У суспільно-політичній сфері необхідно забезпечити:

- стабільність системи державного управління, послідовність та правонаступність щодо прийнятих рішень при проходженні виборчих циклів;
- децентралізацію владних повноважень та підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за результати своєї діяльності, реформу міжбюджетних відносин;
- реформування системи субсидування та запровадження єдиної системи державної соціальної допомоги з урахуванням переходу до системи монетарних енергетичних та житлових субсидій, врегулювання питань захисту (підтримки) працівників енергетичного сектору в рамках загальнодержавної соціальної політики;
- законодавче закріплення економічної відповідальності споживачів за оплату спожитих енергоресурсів та енергетичних послуг та права постачальників на відключення боржників від енергопостачання.

У сфері науки і технологій необхідно:

- забезпечити оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та вищих навчальних закладів, які забезпечують підготовку кадрів для енергетичного сектору;
- запровадити програму надання грантів для проведення досліджень, участі українських учених у Рамкових програмах ЄС та інших міжнародних програмах та ініціативах, фінансування наукових розробок у сфері енергетики;
- забезпечити державну підтримку фундаментальної науки та прикладних наукових і технічних розробок для потреб енергетичного сектору (у відсотках до коштів приватних компаній, витрачених на наукові цілі);
- запровадити державно-приватне партнерство в науково-технічній та інноваційній сферах;
- запровадити нові спеціальності та програми навчання фахівців для формування спроможності енергетичного сектору функціонувати в умовах ринкової конкуренції;
- запровадити інструменти державної підтримки інноваційної діяльності в енергетичному секторі (гранти на впровадження, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо).

У сфері державного та корпоративного менеджменту пріоритетними є:

- запровадження системи державного стратегічного планування в енергетичній сфері, включаючи періодичне оновлення Стратегії, підготовку та оприлюднення періодичної

Національної доповіді з питань реалізації державної енергетичної політики, щорічних звітів про стан реалізації Стратегії, розробку галузевих планів дій, які включатимуть заходи щодо реалізації цілей Стратегії, зокрема чіткі цілі, часові рамки, необхідні заходи та джерела фінансування;

- запровадження системи державно-приватних консультацій з представниками ділових кіл, включаючи іноземних інвесторів, в частині обговорення пріоритетів розвитку енергетичного сектору, законодавства, узгодження дій щодо реалізації цілей Стратегії;
- формування готовності енергетичного сектору забезпечити потреби національної економіки в енергії у кризових ситуаціях (у разі раптового припинення поставок енергоресурсів з одного джерела, руйнування енергетичної інфраструктури);
- підвищення корпоративної культури суб'єктів господарювання, запровадження систем енергетичного та екологічного менеджменту, контролю якості тощо, з метою формування здатності компаній залучати інвестиційні ресурси на світових ринках;
- запровадження практики призначення менеджменту компаній на основі оцінки показників прибутковості діяльності та росту компаній, прийняття стандартів прозорості ведення бізнесу, соціальної та екологічної відповідальності;
- законодавче визначення та запровадження вимог до енергетичних компаній щодо здійснення аналізу ризиків та реагування на загрози енергетичній безпеці, розроблення підприємствами планів реагування на надзвичайні ситуації в умовах виникнення кризових ситуацій у загальнодержавній системі забезпечення енергетичної безпеки;
- запровадження статистичних спостережень щодо виконання Стратегії.

Стратегія визначає пріоритети енергетичної політики України на довгострокову перспективу та формує механізм концентрації зусиль зацікавлених суб'єктів у її реалізації.

Координацію і контроль реалізації Стратегії здійснюють Кабінет Міністрів України і Рада національної безпеки і оборони України у межах їх повноважень.

Кабінет Міністрів України забезпечує контроль за прийняттям необхідних організаційно-розпорядчих заходів щодо обов'язкового врахування положень Стратегії при:

- затвердженні програм та планів дій органів виконавчої влади;
- розробленні проектів законодавчих актів та нормативно-правових актів;
- затвердженні програм соціально-економічного розвитку (на загальнодержавному, галузевому та місцевому рівнях);
- наданні державної допомоги суб'єктам господарювання (пільгові кредити та оподаткування, сертифікація та ліцензування тощо).
- щорічному затвердженні прогностичного (на 5 років) балансу виробництва та споживання паливно-енергетичних ресурсів в Україні (за формою МЕА, приклад - Додаток 3);
- запровадженні вимог щодо розроблення суб'єктами господарювання планів реагування на надзвичайні ситуації, у тому числі в умовах виникнення кризових ситуацій в енергетичному секторі України, з метою забезпечення енергетичної країни;
- встановленні та періодичного уточнення показників оцінки стану енергетичної безпеки з урахуванням сучасних загроз і ризиків у сфері енергетичної безпеки.

Цілі, завдання та механізми реалізації Стратегії («Дорожня карта») мають бути враховані при формуванні планів діяльності органів державної влади, суб'єктів господарювання та при розробленні державних цільових програм (Додаток 4).

Міністерства, відомства та регулюючі органи, діяльність яких пов'язана з правовідносинами у сфері енергетики, беруть участь у формуванні політики та забезпечують виконання Стратегії у відповідних сферах. Положення Стратегії також враховуються органами державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання при формуванні планів їх діяльності.

Відповідальність за розробку Стратегії, моніторинг результатів, координація та уточнення заходів з її реалізації покладаються на головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, відповідальний за у формування та забезпечення реалізації державної політики в паливно-енергетичному комплексі (Міненерговугілля).

Міненерговугілля забезпечує моніторинг реалізації Стратегії та вносить пропозиції щодо уточнення цільових значень та механізмів її реалізації. Моніторинг реалізації Стратегії здійснюється відповідно до індикаторів, наведених у Додатку 1.

Для забезпечення сталості державної енергетичної політики та реалізації цілей Стратегії Міненерговугілля:

- забезпечує розроблення узагальненого плану заходів з реалізації Стратегії. План деталізує завдання та заходи виконання «Дорожньої карти» на етапах реалізації Стратегії (Додаток 4);

- забезпечує підготовку та оприлюднення Національної доповіді з питань реалізації державної енергетичної політики. У доповіді детально аналізуються динаміка виконання цілей Стратегії, результативність вжитих заходів (причин їх невиконання) та пропонуються механізми та інструменти забезпечення реалізації заходів на наступному етапі реалізації Стратегії;

- щорічно забезпечує моніторинг врахування положень Стратегії у діяльності суб'єктів енергетичного сектору та публікує відповідний звіт;

- щорічно подає звіт про стан реалізації Стратегії до Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України.

Мінекономрозвитку забезпечує врахування положень Стратегії при формуванні та реалізації державної економічної політики шляхом:

- відображення положень Стратегії у програмах соціально-економічного розвитку (державних, місцевих та галузевих цільових програмах);

- формування державних програм підтримки суб'єктів господарювання та реалізації програм державно-приватного партнерства;

- координації зовнішньоекономічної політики, визначення пріоритетів економічного співробітництва під час діалогу з торговельними партнерами.

Міністерство закордонних справ забезпечує врахування положень Стратегії у зовнішньополітичній діяльності України при:

- проведенні переговорів та укладанні міжнародних угод, участі України в міжнародних ініціативах з питань енергетики та зміни клімату;

- представленні позиції України в міжнародних організаціях, формуванні стратегічних ініціатив у сфері енергетики та екології на міжнародному рівні;

- відстоюванні інтересів енергетичного сектору України при реалізації проектів розвитку транскордонної енергетичної інфраструктури, регіональних енергетичних ринків;

- проведенні попередніх консультацій та переговорних процесів стосовно шляхів диверсифікації джерел поставок енергоресурсів в країну та їх експорту на зовнішні ринки.

Мінрегіон забезпечує виконання положень Стратегії шляхом:

- формування та реалізації державної політики у сфері теплозабезпечення населених пунктів країни (комунальне теплозабезпечення, теплозабезпечення соціально-бюджетної сфери та індивідуально-побутових споживачів);

- погодження регіональних програм модернізації комунальної теплоенергетики;

- погодження планів (схем) розвитку місцевих систем теплозабезпечення;

- узгодження інвестиційних планів комунальних теплоенергетичних компаній;

- розробки стратегічних ініціатив у сфері енергоефективності будівель та споруд.

Мінохоронприроди забезпечує:

- врахування положень Стратегії у зовнішньополітичній діяльності України при проведенні переговорів, укладанні міжнародних угод та участі України в міжнародних ініціативах з питань зміни клімату;

- виконанні міжнародних угод у сфері охорони довкілля, зокрема щодо впровадження оцінки впливу на довкілля у відповідності до Орхуської Конвенції.

Національні регулятори забезпечують:

- врахування положень та цілей Стратегії при розробленні нормативно-правових актів регулювання діяльності на ринках енергоресурсів та суміжних послуг

- обмеження монопольного впливу учасників енергетичних ринків та забезпечення вільного доступу до мереж нових учасників енергоринку;

- забезпечення балансу інтересів держави, суб'єктів природних монополій та споживачів товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;

- відображення положень та цілей Стратегії у вимогах щодо здійснення ліцензованої діяльності на ринках енергоресурсів та суміжних послуг.

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування забезпечують реалізацію Стратегії у межах своєї компетенції, зокрема шляхом:

- розробки та затвердження планів (схем) розвитку місцевих систем енергозабезпечення, регіональних програм модернізації комунальної теплоенергетики;

- узгодження інвестиційних планів комунальних енергетичних компаній;

- реалізації потенціалу енергозбереження та енергоефективності, відновлюваної енергетики на місцевому рівні.

Громадянське суспільство здійснює громадський контроль за діяльністю органів державної влади щодо реалізації Стратегії через:

- громадську експертизу проектів нормативно-правових актів та концептуальних документів;

- участь у роботі громадських експертних рад при державних органах, що діють у сфері реалізації енергетичної політики;

- інформування суспільства про діяльність органів державної влади з реалізації Стратегії.

Індикатори оцінки досягнення цільового стану Стратегії

Індикатори	2013	2020	2025	2030	2035
технічно надійне та безпечне функціонування галузей енергетичного сектору					
Частка маневрених потужностей до загальної встановленої потужності, %	8,6	12	14	16	18
Індекс тривалості довгих перерв в електропостачанні на одного споживача (SAIDI), хв. на рік	527	400	300	200	100
Індекс частоти довгих перерв електропостачання на одного споживача (SAIFI), кількість на рік	4,6	4	3	2	1,5
Частка юридичних осіб (власників) багатоквартирних будинків, від загального обсягу, %	30	70	100		
економічна ефективність функціонування енергетичного сектору					
Рівень залишкового ресурсу основних фондів енергетики, %	20	30	50	60	80
Частка біржової торгівлі енергоресурсами, % від внутрішнього споживання, у т.ч. електрична енергія, вугілля, нафта, газ та інші види палив	10	25	50	60	70
Частка виробництва теплоенергії недержавними компаніями у загальному об'ємі, %			> 50	> 70	
Частка видобування енергоресурсів (вугілля, нафти, газу) недержавними компаніями у загальному об'ємі, %			> 50	> 70	
Частка продукції українського енергетичного машинобудування на ринку, %			> 40		> 60
енергетична ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів					
Енергоємність ВВП, кг.н.е./1 \$ ВВП (ПКС)	0,33	0,27	0,23	0,20	0,17
Частка втрат в розподільчих електромережах, %	12	11	10	9	8
Частка втрат в тепломережах, %	20	18	14	12	10
Витрати палива на відпущену електроенергію наТЕС, г.у.п./кВт.год	396	384	367	353	334
Питомі витрати при виробництві тепла котельнями, кг.у.п./Гкал	165	160	155	150	145
Питомі витрати на опалення будівель, кВт.год/м2/рік	220	160	120	80	60
екологічна прийнятність впливу енергетичного сектору на довкілля					
Зниження викидів в CO ₂ екв на кінцеве споживання палива, % від 2010 року		>5	>10	>15	>20
Зниження питомих викидів CO ₂ е при виробництві 1 кВт.год, %		>5	>10	>15	>20
Зниження питомих викидів CO ₂ екв при виробництві 1 Гкал, %		>5	>10	>15	>20
Частка потужностей в тепловій генерації, що відповідає екологічним вимогам ЄС (викиди SO ₂ , NO _x , золи), %		>20	>40	>80	100
Частка побутових відходів, що захоронюються на звалищах, %	85	80	70	50	30
забезпеченість потреб національної економіки в режимах звичайного та особливого стану					
Частка відновлюваних джерел енергії у валовому кінцевому споживанні енергії, %	4,5	11	15	18	20
Частка місцевих альтернативних видів палива в місцевих паливно-енергетичних балансах, % до загального споживання		10	15	18	20
Співвідношення запасів до обсягів видобування природного газу (R/P Ratio), у роках споживання	34	55	60	65	65
Доступність для держави енергетичних ресурсів в кризових ситуаціях, місяців споживання	0,5	1,0	1,5	3	4
доступність для держави енергетичних ресурсів приватних компаній в кризових ситуаціях, місяців споживання	0,5	0,5	1	1	1
стратегічні запаси енергоресурсів, місяців споживання			0,5	2	3
диверсифікація постачання та входження в європейський енергетичний ринок					
Частка імпорту первинних енергоресурсів (крім ядерного палива) з однієї країни (компанії) в загальному обсязі імпорту цього ресурсу, %".		30	30	<30	<30
Частка одного постачальника на ринку ядерного палива, %	>90	< 70	< 60	< 50	< 50
Індекс Херфіндала-Хіршмана (за видами ринків)*	< 3200	< 3200	< 2600	< 2200	< 1800
Рівень інтеграції ринків електроенергії (газу) України та ЄС, % (пропускна спроможність інтерконекторів відносно обсягу внутрішнього ринку)	2 (20)	2 (30)	15 (40)	15 (40)	18 (40)

* застосовуватиметься виключно до ринків, що не перебувають у стані природної монополії

Таблиця 2.1. Прогнозний баланс споживання енергоресурсів на період до 2035 року, частка ВДЕ у кінцевому споживанні та рівень енергоефективності національної економіки

Споживання первинних ПЕР. млн. т н.е.	2013	2020	2025	2030	2035
Вугілля	41.4	35.0	35.4	35.1	33.9
Природний газ	39.5	35.0	32.6	31.9	32.3
Нафтопродукти	9.85	13.8	14.7	15.4	16.3
Атомна енергія	21.9	26.7	27.8	29.0	31.9
Біомаса, біопаливо та відходи	1.56	6.2	8.7	11.7	13.0
Сонячна енергія	0.07	1.2	1.5	1.8	2.0
Енергія вітру	0.08	0.4	0.6	0.8	0.9
Гідравлічна енергія ¹	1.14	0.9	1.0	1.2	1.2
Енергія доквілля	0.05	0.8	1.4	1.9	2.4
Нетто експорт ПЕР	-0.35	-1.0	-1.3	-2.2	-2.6
Всього. в т.ч.	115.55	119.1	122.5	126.5	131.4
не енергетичне використання	4.93	4.7	5.0	5.2	5.3
енергетичне використання	110.62	114.4	117.6	121.4	126.1
у тому числі ВДЕ	3.13	9.6	13.3	17.3	19.5
Реалізація потенціалу підвищення енергоефективності					
ВВП, млрд. дол. США (ПКС 2005)	391	457	540	638	761
Енергоємність, т н.е./тис.дол. США	0.32 ²	0.26	0.23	0.2	0.17
Реалізований потенціал підвищення енергоефективності, млн т н. е.	-	36.6	65.6	98.7	144.6
Розширення використання відновлювальної енергетики					
Частка ВДЕ у споживанні первинних ресурсів. %	2.7	8.4	11.4	14.2	15.5
Кінцеве споживання ³	69.6	77.9	80.8	85.1	88.9
Частка ВДЕ у валовому кінцевому споживанні ³ . %	4.5	12.3	16.5	20.3	21.9
Кінцеве споживання ⁴	86.6	86.9	89.1	93.5	97.5
Частка ВДЕ у валовому кінцевому споживанні ⁴ . %	3.6	11.0	15.0	18.5	20.0

1 - прогноз на 2020-2035 роки не враховує енергію отриману від ГАЕС

2 - Дані МЕА за 2012 рік скореговані відповідно даних Держстату щодо зниження енергоємності відносно 2012 року (Енергетичний баланс України за 2013 рік)

3- згідно енергетичних балансів

4 - згідно вимог Директиви 2009/28/ЄС

Таблиця 2.2. Цільові показники розвитку структури генеруючих потужностей на перспективу до 2035 року

		2013	2020	2025	2030	2035
Робоча потужність*	ГВт	55.9	54.31	59.64	62.07	67.72
ТЕС (разом з ТЕЦ)	ГВт	35.6	27.18	29.78	29.77	32.82
у тому числі на біомасі та біогазі	ГВт	0.02	0.95	1.80	2.30	2.40
АЕС	ГВт	13.8	14.86	15.0	15.90	18.00
ГЕС	ГВт	4.6	5.35	6.0	6.20	6.20
ГАЕС	ГВт	0.86	2.64	3.64	4.70	4.70
ВЕС	ГВт	0.36	2.28	2.50	3.00	3.40
СЕС	ГВт	0.61	2.30	2.40	2.50	2.60
Виробництво електроенергії	млрд. кВт. год.	194.4	209.46	232.97	258.24	276.62
ТЕС	млрд. кВт. год.	95.5	84.32	100.32	115.33	117.67
у тому числі на біомасі та біогазі	млрд. кВт. год.		5.53	12.32	15.98	17.11
АЕС	млрд. кВт. год.	83.21	102.53	106.53	111.30	126.00
ГЕС	млрд. кВт. год.	14.47	10.78	11.86	14.04	14.52
ГАЕС	млрд. кВт. год.		5.12	7.06	9.12	9.12
ВЕС	млрд. кВт. год.	0.64	3.99	4.38	5.52	6.25
СЕС	млрд. кВт. год.	0.57	2.70	2.82	2.94	3.06
Витрати палива на відпущену електроенергію	гу. п./кВтг	396	384	367	353	334

*необхідна потужність, без урахування законсервованих блоків та тих, що реконструюються або для яких подовжується термін їх експлуатації

Таблиця 2.3. Цільові показники виробництва теплової енергії на перспективу до 2035 року, млрд. кВт. год.

	2013	2020	2025	2030	2035
Електростанції	48.7	49.8	53.9	62.5	69.1
Котельні на органічному паливі	121.8	149.7	149.3	152.1	160.3
Теплові насоси	0.3	14.3	22.8	28.5	35.6
Інші**	12.2	14.2	16.8	19.1	21.2
Виробництво тепла	183.0	228.0	242.9	262.2	286.3

* електричні котельні, сонячна енергія, геотермальна енергія, вторинні ВЕР тощо

Прогнозні цільові енергетичні баланси України на період до 2035 року

Таблиця 3.1. Цільовий енергетичний баланс України 2020 року

Тис. тонн нафтового еквіваленту

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ*	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафтопродукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідроелектроенергія	Вітрова, сонячна та енергія довкілля	Біопаливо та відходи	Електроенергія	Теплоенергія	Усього
Виробництво	35024	3300	-	17825	-	928	2456	6210	-	1000	66744
Імпорт	0	4700	5771	17191	26744	-	-	0	0	-	54407
Експорт	0	0	0	-	-	-	-	0	-1033	-	-1033
Загальне постачання первинної енергії	35024	8000	5771	35017	26744	928	2456	6210	-1033	1000	120117
Виробництво електричної енергії	-16400	-	-192	-3522	-26194	-928	-452	-948	18035	-	-30600
Виробництво теплової енергії	-2834	-	-33	-13963	-550	-	-1045	-2513	-331	18627	-2643
Нафтопереробні підприємства	-	-7974	7974	-	-	-	-	-	-	-	0
Власне споживання енергетичним сектором	-70	-	-239	-485	-	-	-	-	-2340	-592	-3726
Втрати при транспортуванні та розподіленні	-161	-6	-10	-483	-	-	-	-	-1823	-2795	-5278
Кінцеве споживання	15559	20	13271	16563			959	2749	12508	16241	77870
Промисловість, в т.ч.:	13687	-	1332	3542	-	-	-	158	6144	4841	29704
металургія	12701	-	242	784	-	-	-	0	2343	1148	17218
Хімічна промисловість	15	-	20	284	-	-	-	0	413	1099	1832
машинобудування	3	-	35	183	-	-	-	0	1020	183	1424
харчова промисловість	96	-	142	174	-	-	-	97	410	1188	2107
інші галузі промисловості	1335	-	893	556	-	-	-	77	1957	1223	6042
Будівництво	2	-	197	19	-	-	-	0	80	48	346
Транспорт	27	-	2782	1906	-	-	-	76	888	0	5680
Сільське господарство	16	-	1414	51	-	-	-	136	353	174	2144
Сфера послуг та інші споживачі	177	-	1088	387	-	-	-	48	1726	4388	7814
Населення	722	-	5556	8860	-	-	959	2315	3318	6790	28519
Неенергетичне використання	464	20	901	3359							4744

* неспівпадання сумарних значень пояснюються похибками округлення

Таблиця 3.2. Цільовий енергетичний баланс України 2025 року

Тис. тонн нафтового еквіваленту

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ*	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафтопродукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідроелектроенергія	Вітрова, сонячна та енергія довкілля	Біопаливо та відходи	Електроенергія	Теплоенергія	Усього
Виробництво	35384	3700	-	21728	-	1021	3586	8772	-	1000	75192
Імпорт	0	8300	2680	10875	27786	-	-	0	0	-	49641
Експорт	0	0	0	-	-	-	-	0	-1291	-	-1291
Загальне постачання первинної енергії	35384	12000	2680	32603	27786	1021	3586	8772	-1291	1000	123542
Виробництво електричної енергії	-17805	-	-154	-3349	-27211	-1021	-620	-2116	20053	-	-32224
Виробництво теплової енергії	-3230	-	-33	-12521	-575	-	-1818	-3394	-530	20905	-1195
Нафтопереробні підприємства	-	-11972	11972	-	-	-	-	-	-	-	0
Власне споживання енергетичним сектором	-67	-	-382	-508	-	-	-	-	-2656	-702	-4315
Втрати при транспортуванні та розподіленні	-188	-6	-2	-451	-	-	-	-	-1884	-1495	-4026
Кінцеве споживання	14094	22	14081	15775	0	0	1148	3263	13692	18709	80784
Промисловість, в т.ч.:	12221	-	1322	3316	-	-	-	183	6636	4947	28626
металургія	11177	-	230	384	-	-	-	0	2744	1056	15591
Хімічна промисловість	15	-	22	399	-	-	-	0	372	1121	1930
машинобудування	3	-	34	179	-	-	-	0	1071	192	1480
харчова промисловість	98	-	145	139	-	-	-	145	443	1331	2301
інші галузі промисловості	1408	-	891	544	-	-	-	80	2006	1248	6177
Будівництво	2	-	210	20	-	-	-	0	90	50	373
Транспорт	27	-	2900	1695	-	-	-	99	977	0	5697
Сільське господарство	16	-	1697	54	-	-	-	204	441	261	2673
Сфера послуг та інші споживачі	181	-	1142	445	-	-	-	72	1899	5430	9169
Населення	685	-	5834	8417	-	-	1148	2662	3650	8021	30417
Неенергетичне використання	481	22	975.93	3499	-	-	-	-	-	-	4978

* неспівпадання сумарних значень пояснюються похибками округлення

Таблиця 3.3. Цільовий енергетичний баланс України 2030 року

Тис. тонн нафтового еквіваленту

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ*	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафтопродукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідроелектроенергія	Вітрова, сонячна та енергія довкілля	Біопаливо та відходи	Електроенергія	Теплоенергія	Усього
Виробництво	35074	3900	-	26839	-	1208	4408	11698	-	1000	84127
Імпорт	0	10100	1469	5066	29030	-	-	0	0	-	45666
Експорт	0	0	0	-	-	-	-	0	-2152	-	-2152
Загальне постачання первинної енергії	35074	14000	1469	31905	29030	1208	4408	11698	-2152	1000	127641
Виробництво електричної енергії	-19741	-	-83	-3177	-28360	-1208	-728	-2873	22228	-	-33942
Виробництво теплової енергії	-1164	-	-32	-12271	-670	-	-2343	-4849	-662	21566	-426
Нафтопереробні підприємства	-	-13969	13969	-	-	-	-	-	-	-	0
Власне споживання енергетичним сектором	-72	-	-401	-536	-	-	-	-	-2927	-768	-4705
Втрати при транспортуванні та розподіленні	-207	-6	-2	-413	-	-	-	-	-1746	-1634	-4008
Кінцеве споживання	13889	25	14920	15508	0	0	1337	3977	14740	20164	84559
Промисловість, в т.ч.:	12129	-	1460	3238	-	-	-	319	6961	5068	29174
металургія	11065	-	212	353	-	-	-	0	2968	972	15570
Хімічна промисловість	15	-	160	376	-	-	-	0	346	1132	2029
машинобудування	3	-	33	176	-	-	-	0	1103	201	1517
харчова промисловість	100	-	151	125	-	-	-	290	488	1490	2644
інші галузі промисловості	1436	-	905	486	-	-	-	84	2056	1273	6240
Будівництво	2	-	196	21	-	-	-	0	100	53	372
Транспорт	27	-	3189	1589	-	-	-	148	1025	0	5979
Сільське господарство	16	-	1884	58	-	-	-	306	551	339	3153
Сфера послуг та інші споживачі	185	-	1164	512	-	-	-	86	2089	6082	10118
Населення	548	-	6023	8173	-	-	1337	3062	4015	8622	31780
Неенергетичне використання	491	25	1003	3639	-	-	-	-	-	-	5158

* неспівпадання сумарних значень пояснюються похибками округлення

Таблиця 3.4. Прогнозний цільовий енергетичний баланс України 2035 року

Тис. тонн нафтового еквіваленту

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ*	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафтопродукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідроелектроенергія	Вітрова, сонячна та енергія довкілля	Біопаливо та відходи	Електроенергія	Теплоенергія	Усього
Виробництво	33916	4500	-	34045	-	1250	5290	13020	-	1000	93021
Імпорт	0	9500	2341	0	31898	-	-	0	0	-	43739
Експорт	0	0	0	-1716	-	-	-	0	-2582	-	-4298
Загальне постачання первинної енергії	33916	14000	2341	32329	31898	1250	5290	13020	-2582	1000	132462
Виробництво електричної енергії	-18786	-	-53	-2907	-31023	-1250	-802	-3253	23810	-	-34263
Виробництво теплової енергії	-1213	-	-34	-13157	-875	-	-2963	-5149	-828	23632	-586
Нафтопереробні підприємства	-	-13969	13969	-	-	-	-	-	-	-	0
Власне споживання енергетичним сектором	-63	-	-477	-540	-	-	-	-	-3064	-863	-5006
Втрати при транспортуванні та розподіленні	-245	-6	-152	-399	-	-	-	-	-1674	-1803	-4279
Кінцеве споживання	13610	25	15594	15326	0	0	1526	4618	15662	21967	88327
Промисловість, в т.ч.:	12175	-	1326	3183	-	-	-	403	7175	5208	29471
металургія	10954	-	191	371	-	-	-	0	3045	894	15455
Хімічна промисловість	15	-	25	387	-	-	-	0	339	1143	1909
машинобудування	3	-	33	162	-	-	-	0	1147	203	1549
харчова промисловість	102	-	148	124	-	-	-	378	536	1669	2956
інші галузі промисловості	1598	-	930	385	-	-	-	87	2108	1298	6406
Будівництво	2	-	181	21	-	-	-	0	90	55	350
Транспорт	27	-	3508	1567	-	-	-	223	1077	0	6402
Сільське господарство	16	-	1978	61	-	-	-	459	606	441	3561
Сфера послуг та інші споживачі	188	-	1188	589	-	-	-	104	2298	6994	11360
Населення	206	-	6310	7951	-	-	1526	3368	4416	9269	33045
Неенергетичне використання	498	25	1102	3709	-	-	-	-	-	-	5334

* неспівпадання сумарних значень пояснюються похибками округлення

«Дорожня карта» реалізації Стратегії

1-й етап (до 2020)	2-й етап (до 2025)	3-й етап (до 2035)
ЦІЛЬ 1: НАДІЙНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ		
<i>Підціль 1.1. Сталість та надійність функціонування енергетичної інфраструктури</i>		
Завдання: - Надійність постачання енергії споживачам, захисту їх прав та інтересів - Безпека роботи та захищеність енергетичної інфраструктури - Резервування систем енергопостачання та взаємозаміщення видів енергоресурсів		
встановлення вимог до роботи обладнання (щодо надійності роботи, захисту об'єктів, резервування енергопостачання) у відповідності до прийнятих зобов'язань в рамках Угоди про Асоціацію з ЄС визначення мінімальних стандартів безпеки енергопостачання, встановлення вимог щодо енергозабезпечення та порядку захисту «вразливих споживачів»	запровадження стандартів операційної безпеки функціонування систем енергозабезпечення впровадження технічних стандартів ЄС у сфері енергетики	оптимізація існуючих систем енергозабезпечення, розвиток систем автоматичного управління, перехід до «розумних» мереж
встановлення та забезпечення виконання вимог до якості енергопостачання, зокрема щодо: безперервності (надійності) енергопостачання; комерційної якості послуг; якості енергії; безпеки надання послуг	посилення вимог до рівня якості послуг з розподілу та постачання енергії	
забезпечення практики щорічного прогнозу розвитку систем енергозабезпечення, оцінки потреб та прогнозу введення в експлуатацію потужностей, врахування впливу зміни клімату на рівні й режими енергоспоживання та адаптацію енергетики до таких змін забезпечення щорічного затвердження плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років здійснення оцінки перспективних площадок будівництва об'єктів відновлювальної енергетики з врахуванням принципу розосередженості (для ВЕС та СЕС)	забезпечення щорічного затвердження плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років з врахуванням положень Стратегії	
розроблення законодавства та затвердження схем (планів) децентралізації систем енергозабезпечення на місцевому рівні (розроблення місцевих програм децентралізації енергозабезпечення), зокрема затвердження схем теплопостачання населених пунктів (з розширенням частки відновлювальної енергетики та локальних палив, передусім біомаси та відходів), схем комплексного використання водних і гідроенергетичних ресурсів малих річок України та розміщення на них об'єктів малої гідроенергетики тощо), які впорядковують процес переходу на індивідуальні та автономні системи	забезпечення реалізації проектів децентралізації енергопостачання на місцевому рівні (на основі використання відновлюваної енергетики)	

енергозабезпечення		
підготовка плану надзвичайних заходів на національному рівні, вдосконалення системи державного контролю за безпекою об'єктів енергетики, інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану безпеки об'єктів енергетики (і)	запровадження державної системи фізичного захисту критичної енергетичної інфраструктури та законодавче визначення джерела фінансування робіт, охоронних систем та підрозділів захисту.	
затвердження програми підготовки до довгострокової експлуатації енергоблоків АЕС і програми зняття з експлуатації енергоблоків АЕС. реалізація заходів з підвищення безпеки та надійності АЕС	забезпечити реалізації програми подовження експлуатації у понад проектний термін енергоблоків АЕС та підвищення безпеки та надійності	забезпечити реалізацію програми із зняття з експлуатації енергоблоків АЕС після завершення додаткового періоду їх експлуатації
запровадження практики щорічного оприлюднення звіту про результати моніторингу безпеки енергопостачання	запровадження загальнодержавної системи оцінки ризиків критичній енергетичній інфраструктурі	
прийняття нормативно-правових актів з удосконалення процедури проектування будівництва та введення в експлуатацію об'єктів енергетичної інфраструктури	запровадження принципу гарантованого рівня енергозабезпечення споживачів при припиненні функціонування найбільшого одного об'єкту інфраструктури постачання, блокування постачання з одного напрямку	
запровадженням програми відбудови зруйнованих, внаслідок збройної агресії Російської Федерації, інфраструктури та об'єктів енергетики відповідно до потреб нової структури економіки регіону та на сучасних технологічних засадах		
Підціль 1.2. Оновлення основних фондів галузей паливно-енергетичного комплексу		
Завдання:		
- Здійснити технічну модернізацію об'єктів енергетики - Забезпечити технологічне оновлення енергетичного сектору		
уточнення технічних вимог щодо стану основних фондів галузей паливно-енергетичного комплексу		
використання міжнародних фінансових інститутів, програм технічної допомоги тощо	створення обгрунтованої системи оподаткування енерговикористання податків (у тому числі енергетичних, екологічних, «вуглецевих» податків)	
удосконалення законодавства державно-приватного партнерства в частині встановлення вимог досягнення чітко визначених цілей реалізації проектів в енергетичній сфері узгоджених із цілями Стратегії	концентрація інвестиційного ресурсу для реалізації масштабних проектів (формування Державного фонду розвитку енергетики) завдяки: - надходженням від застосування енергетичних та екологічних (вуглецевих) податків; - платежів в рамках застосування механізму «білих сертифікатів»; - платежів від «обрізання» регуляторами доходів монополістів на енергетичних ринках	
розроблення програми структурної перебудови енергетики відповідно до оновленої структури національної економіки України та інтеграції енергетичних ринків України та ЄС	реалізація програми структурної перебудови енергетики відповідно та інтеграції енергетичних ринків України та ЄС	
Підціль 1.3. Забезпечення інноваційного розвитку енергетичного сектору		

Завдання: - Запровадження ефективного функціонування системи підготовки та перепідготовки кадрів для енергетичного сектору (запровадження нових спеціальностей, перегляд кваліфікаційних вимог, функціонування програм перекваліфікації); - Забезпечення підтримки фундаментальних та прикладних досліджень; - Формування системи підтримки впровадження новітніх енергетичних технологій та систем управління.		
формування системи підтримки впровадження енергетичних технологій та систем управління (стимулювання впровадження інноваційних технологій), створення системи науково-технічних центрів розвитку технологій, проведення наукових досліджень та розвитку кадрового потенціалу енергетики (гранти, стипендії, фінансування навчання за кордоном) забезпечення фінансової підтримки фундаментальних та прикладних наукових досліджень	забезпечення участі вітчизняних дослідницьких установ у науково-технологічних програмах ЄС та наближення України до Європейського наукового простору	створення національних енергетичних компаній (енергетичне машинобудування в гідроенергетиці компанії з виробництво та постачання енергії) та підтримка їх виходу на зовнішні ринки
затвердження методології оцінки вартості капіталу, яка може бути врахована для формування тарифів на продукцію та послуги для різних галузей ПЕК	запровадження інструменту страхування інвестиційних ризиків в рамках дії механізму підтримки реалізації інвестиційних проектів в енергетичному секторі (Фонд розвитку енергетики)	
формування національної мережі трансферу технологій енергетичних технологій, державної підтримки трансферу технологій (викупу технологій), локалізації виробництва енергетичних технологій	формування системи підтримки венчурної діяльності та трансферу енергетичних технологій, розвитку українських інжинірингових компаній.	впровадження пілотних проектів, зокрема уловлювання та збереження вуглецю, повного циклу переробки побутових відходів тощо
запровадження нових спеціальностей для енергетичного сектору та нових навчальних програм підготовки фахівців у навчальних закладах з метою підготовки персоналу до роботи на енергетичних ринках за напрямками: - «економіка енергетики» (торгівля енергоресурсами, ринки «на добу наперед», балансуючі ринки, ринки допоміжних послуг); - «енергетичні технології» (сучасні інноваційні технології в енергетиці); - «проектний аналіз в енергетиці» (бізнес планування реалізації проектів); - «енергетична безпека» (оцінка ризиків та реагування на загрози енергетичній безпеці, міжнародні ринки енергії). запровадити систему підвищення кваліфікації фахівців з питань запровадження систем енергоменджменту, використання обладнання відновлювальної енергетики тощо	забезпечення першого випуску вищими навчальними закладами фахівців за новими навчальними програмами.	удосконалення навчальних програм підготовки фахівців відповідно до потреб забезпечення конкуренції українських компаній на європейських енергетичних ринках
забезпечення оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та вищих навчальних закладів, які забезпечують підготовку кадрів для енергетичного сектору (зокрема переоснащення існуючої лабораторної бази новітнім аналітичним обладнанням)		
ЦІЛЬ 2: ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ <i>Підціль 2.1. Запровадження ринкової моделі функціонування енергетичних ринків</i>		
Завдання: - Зниження порогу вартості входження на ринок; - Підвищення рентабельності господарювання на ринку;		

- Підвищення корпоративної культури господарювання; - Забезпечення конкурентності та стабільності діяльності постачальників енергоресурсів (енергії) на ринку		
забезпечення спрощення дозвільних процедур, термінів видачі та зменшення обсягів дозвільної документації (запровадження «єдиного вікна»)	запровадження законодавства щодо обмеження частки присутності на ринку одним постачальником (виробником) (реагування на перевищення індексу Херфіндаля-Хіршмана)	
завершення приватизаційних процесів (корпоратизації для стратегічних об'єктів державної власності) та забезпечення ринкового регулювання діяльності, припинення практики адміністративного втручання в діяльність суб'єктів господарювання;		
Забезпечення повноцінної імплементації положень «третього енергетичного пакету» Директив ЄС до 2016 року: - завершити розробки підзаконних актів необхідних для реформування енергетичних ринків (електроенергії, природного газу, нафти і нафтопродуктів, вугілля) (ii); - забезпечення юридичного та організаційного відокремлення діяльності з розподілу електроенергії (природного газу) від інших видів діяльності, які не пов'язані з розподілом електроенергії (природного газу) в рамках вертикально-інтегрованої господарської організації на енергетичних ринках	забезпечення повноцінної імплементації положень «третього енергетичного пакету» Директив ЄС у практику функціонування енергетичних ринків	
затвердження законодавства (до 2016) та забезпечення реформування (до 2018) системи енергетичних субсидій шляхом: - уточнення категорій вразливих споживачів відповідно до принципів визначених в рамках Енергетичного Співтовариства (i) - поетапного підвищення цін для населення та досягнення економічно обґрунтованого рівня у 2018 р.; - забезпечення поступового переходу до запровадження, з 2019 року, системи надання адресної монетарної допомоги з метою компенсації збільшення цін на енергоносії для вразливих категорій споживачів; - перехід до використання системи «соціальних банківських карток», або «платіжних сертифікатів», які будуть поповнюватись на суму різниці між реальною ціною та пільговою ціною для певної групи споживачів		
забезпечення функціонування інституційного середовища регулювання діяльності на енергетичних ринках (операторів ринків, операторів систем обліку, центрів розрахунків, торговельних майданчиків, інститутів забезпечення безпеки, аналізу та моніторингу);	удосконалення інституційного середовища регулювання діяльності на енергетичних ринках та забезпечення інтеграції українського та європейського ринків;	
завершення до 2019 року переходу до єдиних принципів ціноутворення всіх категорій споживачів, ліквідація перехресного субсидування ведення на законодавчому рівні мораторію на надання нових пільгових цін та тарифів для окремих галузей промисловості та споживачів електричної енергії, газу, теплової енергії	запровадження законодавства в частині «обрізання» доходів учасників ринку (ефективного регулювання зі справедливою нормою прибутку та механізми стимулювання скорочення витрат), для уникнення надприбутків монопольних/квазімонопольних учасників, стимулювання конкуренцію та захисту споживачів	
припинення практики виділення витрат з державного бюджету на підтримку рентабельності господарювання суб'єктам ринків;		

застосування принципів законодавства ЄС в частині організації державної підтримки окремих видів діяльності		
перехід від «витратної» методології формування тарифів до стимулюючого регулювання	запровадження методології стимулювання інвестицій (за встановлення ринкового ціноутворення на енергетичних ринках) та тарифів природних монополій з урахуванням необхідності окупності інвестицій та завдань з розвитку енергетики	
забезпечення відкриття для споживачів інформації щодо структури тарифів на природний газ, електроенергію, теплову енергію, їх транспортування		
завершення формування інститутів управління багатоквартирними будинками (передусім об'єднання співвласників багатоквартирних будинків)		
забезпечення повноцінного приладного обліку потоків енергоресурсів та енергії та перехід до розрахунків на основі показів приладного обліку	забезпечення переходу на здійснення систему комерційного обліку спожитих енергоресурсів в енергетичних одиницях вимірювання.	
На ринку електроенергії		
забезпечити ліквідацію перехресного субсидування в електроенергетиці (відміни пільгових тарифів та цін для окремих суб'єктів господарювання, встановлення цін для всіх категорій споживачів відповідно до умов ринку)		
внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» в частині: - приведення у відповідність до вимог «Третього енергетичного пакету» ЄС вилучення із закону Фонду врегулювання вартісного дисбалансу; - перегляду механізму закупівлі електричної енергії, виробленої на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (; - перегляду механізму закупівлі електричної енергії, виробленої на ТЕЦ; - виконання гарантованим покупцем функцій покупця електричної енергії за "зеленим" тарифом; - передбачення подальшого розвитку ринку електроенергії (запровадження нових складових (наприклад, ринок поточної доби), інтеграція до регіональних ринків)	уточнення виконання гарантованим покупцем функцій покупця електричної енергії за "зеленим" тарифом (з врахуванням перегляду механізму підтримки); уточнення механізму підтримки відновлювальної енергетики та обґрунтування застосування системи через систему «зелених» сертифікатів. уточнення механізму підтримки ТЕЦ та обґрунтування застосування системи «жовтих» сертифікатів.	уточнення механізму підтримки відновлювальної енергетики через систему «зелених» сертифікатів; уточнення механізму підтримки ТЕЦ через систему «жовтих» сертифікатів.
- забезпечення відокремлення діяльності з передачі або розподілу від інших видів діяльності вертикально-інтегрованої організації, що здійснює господарську діяльність на ринку електричної енергії	оцінка ефективності функціонування моделі ринку електроенергії та розробка, при необхідності, механізму гарантій на повернення інвестицій у будівництво нових генеруючих потужностей;	створення та вихід української гідроенергетичної компанії (енергетичне машинобудування та виробництво енергії) на зовнішні ринки
запровадження «енергетичного омбудсмана», гарантування споживачам вільного вибору постачальника, встановлення чіткої процедури та терміну зміни постачальника		
забезпечення підготовки «Плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України» на наступні десять років з урахуванням методологій та підходів ENTSO-E	забезпечення приєднання ОЕС України до європейська мережа операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E)	забезпечення повноцінного синхронного функціонування ОЕС України та ENTSO-E та вільного входу на ринки третіх осіб
запровадження національних стандартів для технічних особливостей системи приладного обліку енергоресурсів, забезпечення можливості їх дистанційного зчитування	встановлення вимог та плану розвитку технологій «інтелектуальних енергомереж» (Smart Grid).	

забезпечення функціонування інформаційних систем підтримки роботи ринків електричної енергії		
запровадження організаційно-інституційних форм та технологічного забезпечення біржової торгівлі електроенергією, підтримки входу на ринок нових постачальників, зміни споживачами постачальника		
законодавче прийняття механізму врегулювання проблеми взаємної заборгованості минулих років суб'єктів ринку електричної енергії та суміжних ринків (виділення у окремий фонд «токсичних активів»).		
Розроблення законодавства щодо надання енергопостачальниками енергетичних послуг (запровадження системи «білих» сертифікатів) (i,ii)	запровадження системи управління попитом та надання енергопостачальниками енергетичних послуг (запровадження системи «білих» сертифікатів);	уточнення механізмів надання енергетичних послуг, встановлення цільового показника – забезпечення зниження на 1,5% обсягів енергоспоживання в рік
запровадження механізму накопичення оператором ядерних установок ресурсів для фінансування робіт зі зняття з експлуатації атомних енергоблоків, загальностанційних об'єктів, сухих сховищ відпрацьованого ядерного палива (складові в структурі доходів оператора АЕС - тарифи/структурі ціни, які контролюються регулятором та спрямовуються виключно на зазначені цілі)		
запровадження дієвого механізму накопичення у державному бюджеті ресурсів для поведіння з радіоактивними відходами (кошти контролюються регулятором та спрямовуються виключно на зазначені цілі).		
На ринку природного газу		
внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» в частині запровадження положень «третього енергетичного пакету» Директив ЄС	запровадження системи управління попитом та перехід до надання енергетичних послуг (запровадження системи «білих» сертифікатів)	удосконалення інституційного середовища регулювання діяльності на енергетичних ринках енергетичних ринків та забезпечення
ухвалення законодавства та підзаконних актів з лібералізації ринку: - реформування монопольних структур (з метою юридичного та організаційного відокремлення діяльності з транспортування та зберігання природного газу від інших видів діяльності, які не пов'язані з транспортуванням та зберіганням природного в рамках вертикально-інтегрованої господарської організації та діяльності з розподілу природного газу від інших видів діяльності, які не пов'язані з розподілом природного газу в рамках вертикально-інтегрованої господарської організації) - забезпечення прозорого і безперешкодного доступу до газотранспортної інфраструктури; - впровадження прозорого та недискримінаційного механізму управління переважаннями та розподілу пропускну здатності транскордонних газопроводів; - затвердження кодексів газотранспортних та газорозподільних мереж; - визначення моделі використання газорозподільних мереж (укладання	демонополізація ринку природного газу, встановлення обмежень на частку ринку для одного постачальника (трейдера) – вимога реагування на перевищення індексу Херфіндаля-Хіршмана	дотримання та уточнення вимоги щодо обмеження частки присутності на ринку

довгострокових експлуатаційних договорів або приватизація).		
переукладання контрактів укладених у січні 2009 р. з ВАТ «Газпром» на ринкових умовах; створення умов для перенесення точки закупівлі європейськими компаніями природного газу з Російської Федерації на східний кордон України (запровадження вузлів обліку, розвиток інституційної бази біржової торгівлі тощо)	забезпечення укладання нової контрактної бази для постачання природного газу від виробників газу Російської Федерації на основі принципів функціонування ринку природного газу в Україні у відповідності положень «третього енергетичного пакету» Директив ЄС	
інфраструктурна, правова та організаційна підготовка до придбання газу на віртуальних торговельних пунктах (ВТП) країн ЄС (Австрії, Німеччини, Нідерланди) розробка законодавства з підготовки інтернаціоналізації ринку України, у тому числі щодо участі іноземних юридичних осіб у формуванні комплексу ринкових послуг на базі підземних сховищ газу України (газового хабу) поступове введення в практику спотових та ф'ючерсних операцій для визначення ринкової ціни на природний газ через прозорий механізм її формування забезпечення функціонування електронних платформ для організації процесу балансування газу (ринок допоміжних послуг), розподілу пропускнуої спроможності, та біржової торгівлі природним газом.	забезпечення повноцінного функціонування оператора «газового хабу» та його участі у торгових операціях на ринках України та ЄС (формування східноєвропейського газового хабу) забезпечення розвитку підземних сховищ газу України	розширення обслуговування східноєвропейським газовим хабом на весь український ринок
забезпечення реформування системи субсидій у сфері постачання природного газу з врахуванням: - на період до завершення уніфікації цін, резервувати природний газ власного видобутку на потреби забезпечення домогосподарств та забезпечити регулювання тарифу для постачання населенню та теплокомуненерго для виробництва тепла населенню. - приведення відпускних цін на газ власного видобутку для державних газовидобувних компаній до ринкових цін пропорційно збільшенню тарифів на газ, що спрямовується на потреби населення; - досягнення економічно обґрунтованого рівня цін та тарифів на природний газ для всіх споживачів та одночасно забезпечення поступового переходу до запровадження системи надання адресної монетарної допомоги з метою компенсації збільшення цін на енергоносії для малозабезпечених категорій споживачів;		
На ринку вугільної продукції		
завершити приватизацію життєздатних підприємств галузі й закрити безнадійно збиткові шахти створити систему збереження закритих підприємств вугільної галузі у технологічно та екологічно безпечному стані	забезпечити державний контроль умов безпеки праці, діяльність з моніторингу та забезпечення виконання вимог законодавства на підприємствах вугільної галузі.	

ліквідувати державного оптового покупця вугілля (ДП «Вугілля України»), лібералізувати ринок вугільної продукції, механізми збуту й ціноутворення, запровадити біржову торгівлю вугільної продукції	забезпечення функціонування лібералізованого внутрішнього ринку вугільної продукції	
припинити з 2019 року дію механізму надання державної підтримки (субсидування операційних витрат) вугільних підприємств та перейти до самоокупності видобутку вугілля та скорочення до 2020 р. державної підтримки тільки на забезпечення технологічно та екологічно безпечного стану вугільних підприємств	оцінити необхідність та вжити заходів щодо розширення транспортних мереж здійснення експортно-імпортних операцій вугільною продукцією	
створити систему соціальної підтримки, перенавчання й працевлаштування вивільнених працівників;	впровадження програми заходів підвищення мобільності працівників	
На ринку нафтопродуктів		
затвердження програми реконструкції та модернізації нафтопереробної галузі й впровадження в Україні екологічних норм Євро, поступового доведення якості моторних палив, що виробляються до екологічних норм Євро-5	забезпечення модернізації нафтопереробних заводів з доведенням глибини переробки до 75%	забезпечити задоволення щонайменше 50% потреб внутрішнього ринку в нафтопродуктах екологічного класу не нижче Євро-5 продукцією українських підприємств
ліквідація необґрунтованих форм державної підтримки нафтопереробних заводів, утримання від надання податкових пільг тощо		
запровадження вимоги про те, що річний обсяг імпорту нафти/нафтопродуктів з одного джерела не може перевищувати 30%.	залучення інвестора (компанії виробника нафти) до побудови в Україні сучасного нафтопереробного заводу з виробництва дизельного палива для потреб українського та європейського ринків	
удосконалення державної системи контролю якості нафтопродуктів (посилення стандартів якості моторного палива та контролю за їх дотриманням роздрібною мережею, визначення орган виконавчої влади будуть покладені вказані повноваження, межі компетенції цього органу, періодичність проведення перевірок чи здійснення інших контрольних заходів тощо).	повноцінне впровадження системи ринкового нагляду за якістю нафтопродуктів, посилення інформування суспільства щодо компаній відповідальних за поширення неякісного палива	
запровадження програми виробництва в Україні колісних транспортних засобів з бензиновими двигунами, пристосованими для роботи на сумішевому бензині E10 зі вмістом біоетанолу до 10%	запровадження програм виробництва альтернативних і нетрадиційних видів моторного палива (біопалива другого покоління, зрідженого нафтового і зрідженого природного газу, сумішевих палив тощо)	
	запровадження програми створення мереж для заправки колісних транспортних засобів альтернативним паливом E85 і зрідженим природним газом запровадження програми створення мережі станцій і пунктів зарядки електромобілів	розширення транспортної інфраструктури для використання транспортними засобами, які працюють на альтернативних видах палива (електротранспорт, біопаливо тощо)
На ринку теплопостачання		
завершити встановлення вимірювальних приладів по всій системі теплопостачання, включаючи побудинкові лічильники тепла та проаналізувати можливості просування в бік поквартирного обліку	забезпечити приладний облік теплоспоживання на всьому ланцюжку «виробництва – постачання – споживання (включаючи домогосподарства)»	запровадити систему комерційних розрахунків на основі якісних показників надання послуг теплозабезпечення та охолодження
забезпечити перехід до тарифів, що відповідають витратам та обсягам споживання, скасування перехресного субсидування	завершення лібералізації внутрішнього ринку теплової енергії, розділення ринку послуг з теплопостачання та	

	теплогенерування	
оптимізація місцевих систем теплопостачання на основі економічної ефективності, узгодження централізації та децентралізації теплопостачання	запровадження механізму «альтернативної котельні» передбачає визначення економічно обґрунтованого граничного рівня ціни на теплову енергію, що відповідає ціні на теплову енергію від альтернативного джерела теплопостачання при застосуванні найкращих доступних технологій.	
удосконалення законодавства щодо формування конкурентного середовища у сфері теплопостачання		
розробити нормативний акт щодо врегулювання питання про призначення генерального проектувальника об'єктів теплоенергетики		
Підциль 2.2. Реформування системи економічного регулювання енергетичного сектору		
Завдання:		
- Ліквідація адміністративного втручання у діяльність суб'єктів енергетичного сектору; - Запровадження системи економічного регулювання функціонування енергетичного сектору (податки; рентні ставки; кредити та страхування); - Розвиток ринкової фінансової інфраструктури реалізації проектів у сфері енергетики (банки, інвестиційні фонди, акції, облігації тощо);		
уточнення механізму та рівня ставок екологічного податку, цільової надбавки до діючого тарифу на електричну, теплову енергію та природний газ	Запровадження податку регулюючого енерговикористання (вуглецевий податок) як джерела наповнення державного фонду розвитку енергетики (у результаті поєднання інших видів податків та зборів)	запровадження внутрішньої системи торгівлі викидами («вуглецевий» ринок)
гарантування стабільності та незмінності фіскального режиму для суб'єктів енергетичних ринків	удосконалення економічних інструментів регулювання функціонування енергетичних ринків (кредити, страхування)	входження України до міжнародних проектів з розвитку ресурсної бази, трансферу технологій,
вирівнювання для підприємств всіх форм власності плати за користування надрами під час видобутку нафти та газу відповідно до графіку зниження рівня субсидування та вирівнювання цін для різних категорій споживачів (комерційний/побутовий сектор)		
удосконалення стимулювання видобування енергоресурсів природного газу та нафти шляхом зниження ставок рентних платежів компанії, які будуть здійснювати видобуток вуглеводнів на виснажених родовищах, низько дебітних свердловинах і родовищах із складними умовами розробки	удосконалення системи оподаткування відповідно до результатів діяльності на попередньому етапі.	
спрощення дозвільних процедур щодо: - видачі спецдозволів на користування надрами; - оформлення земельних ділянок під час проведення геологорозвідувальних робіт та комерційного видобутку вуглеводнів; - оформлення земельних ділянок для будівництва об'єктів енергетики, прокладання трубопроводів та електричних мереж; - застосування прозорих і конкурентних конкурсних процедур для отримання ліцензій, подовження терміну дії ліцензій, - визначення вичерпного переліку підстав для відкликання ліцензій, заборона анулювання ліцензій без компенсації витрат і посилення контролю за виконанням умов ліцензій та моніторингу діяльності		

ліцензіатів		
Підціль 2.3. Формування сприятливого інвестиційного клімату		
Завдання:		
- Відкриття доступу на ринок для третіх осіб - Гарантування рівноправного доступу до енергетичної інфраструктури на основі економічних параметрів		
формування правових засад для залучення стратегічних інвестицій на довгострокову перспективу (угоди про розподіл продукції, концесії, угоди про співпрацю)	уточнення механізмів стимулювання залучення інвестицій на розвиток визначених пріоритетів відповідно до цілей Стратегії (податки; рентні ставки; кредити та страхування)	розглянути варіанти міжнародного партнерства для придбання ліцензій на інноваційні енергетичні технології та матеріали
підвищення рівня гарантій прав інвесторів шляхом чіткої формалізації та складання вичерпного переліку причин чи призупинення дії ліцензій, спецдозволів, майнових прав тощо	формування фонду підтримки розвитку інноваційних енергетичних технологій та проектів	
запровадження вимог щодо біржової торгівлі енергоресурсами	розширення використання біржової торгівлі, залучення іноземних постачальників та споживачів до роботи на українських торгових площадках	Забезпечення розвитку ринку енергоресурсів, торгівлі енергетичними деривативами (ф'ючерси, опціони тощо)
запровадження законодавчої бази залучення іноземних інвесторів до управління державними об'єктами енергетики, операторами енергетичної інфраструктури (оператори підземних сховищ газу, оператори магістральних мереж)	формування системи підтримки реалізації стратегічних проектів у енергетичній сфері (<i>державний енергетичний фонд (банк) надає підтримку великим проектам в енергетиці</i>)	
забезпечення доступу третьої сторони до енергетичних систем передачі та розподілу на основі оприлюднених тарифів, прийнятних для всіх споживачів (і)		
запровадження вимоги обов'язкового оприлюднення оператора систем передачі та розподілу розкривати щоденну інформацію про наявність (відсутність) вільних потужностей		
ЦІЛЬ 3: ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ		
Підціль 3.1. Підвищення енергоефективності національної економіки		
Завдання:		
- Забезпечити сталий економічний розвиток при мінімізації зростання енергоспоживання - Підвищити конкурентоспроможність національного виробництва (досягнення ВВП на рівні країн конкурентів)		
прийняття у 2015 році Національного плану енергоефективності на період до 2020 року із встановленням цільових значень відповідно до методології визначеної Директивою ЄС 2006/32 (і)	прийняття Національного плану енергоефективності на період 2025 року	прийняття Національного плану енергоефективності на наступні періоди
встановлення вимог до обладнання та технологій щодо рівня енергоспоживання та екологічних параметрів (запровадження нових стандартів, технічних регламентів, сертифікації, енергоефективного маркування тощо)	практичне використання механізмів підтримки проектів енергоефективності (енергетичні послуги, енергетичний аудит, ринок послуг ЕСКО-компаній)	посилення вимог до обладнання та технологій щодо рівня енергоспоживання та екологічних параметрів
розробка та впровадження законодавства в частині поширення систем енергоменеджменту (для суб'єктів господарювання з значними обсягами енергоспоживання), енергетичного аудиту (для підприємств природних монополістів) та енергетичної сертифікації (будівель) (і)	формування інфраструктури концентрації та надання фінансових ресурсів суб'єктам господарювання для потреб технологічної модернізації (розвиток фондового ринку, розширення комерційного кредитування)	
запровадження практики укладання добровільних угод між підприємствами,	моніторинг та забезпечення виконання прийнятих цілей	

об'єднаннями підприємств різних галузей щодо підвищення рівня енергоефективності виробництва та впровадження новітніх технологій	енергоефективності, в тому числі, відповідності реальних та очікуваних результатів діяльності	
використання міжнародних фінансових інститутів та програм технічної підтримки для фінансування проектів енергоефективності	забезпечення участі України у системі міжнародних інституцій з питань енергоефективності	
Підціль 3.2. Підвищення ефективності кінцевого енергоспоживання		
Завдання:		
- Підвищення енергетичної ефективності енергоспоживаючого обладнання. - Зниження рівня втрат енергоресурсів в мережах постачання. - Зниження питомих витрат на одиницю виробленої продукції (генерованої одиниці енергії)		
створення власника житла в багатоквартирних будинках (створення ОСББ) як інструменту для реалізації колективних заходів підвищення енергоефективності багатоквартирних будинків	запровадження механізмів стимулювання енергоефективності у житловій сфері споживачів енергії (система надання енергетичних послуг, енергосервіс, енергетичний аудит, фінансові інструменти тощо)	
запровадження стабільних механізмів державної підтримки ОСББ на принципах співфінансування для впровадження заходів з теромодернізації будівель		
забезпечення 100% комерційного обліку споживання енергоресурсів у житловій сфері		
запровадження вимог щодо рівня енергоефективності побутового, офісного та опалювального обладнання, енерговикористання у будівлях (i)	забезпечення усунення енергетично неефективного обладнання з ринку прийняти стандарти з енергоефективності для дорожнього транспорту	перегляд класів енергоефективності обладнання відповідно до нового рівня науково-технічного розвитку
встановлення цільових показників зниження енергоспоживання будівель об'єктів бюджетної сфери та запровадження системи енергетичного моніторингу об'єктів бюджетної сфери (на рівні місцевих органів влади та відомчої підпорядкованості відповідно до підпорядкованості головного розпорядника бюджетних коштів)	забезпечення реалізації цільової програми енергозбереження у бюджетній сфері забезпечення застосування договорів енергосервісу (ЕСКО) у бюджетній сфері	
запровадження тарифної підтримки реалізації енергозберігаючих інвестиційних проектів суб'єктів господарювання – підприємств природних монополістів	запровадження системи управління попитом та надання енергетичних послуг (запровадження системи «білих» сертифікатів) (i,ii)	
запровадження законодавства щодо договорів енергосервісу (ЕСКО) (i)		
запровадити механізми підтримки муніципалітетів для розробки привабливих для фінансування проектів енергоефективності.	забезпечення застосування договорів енергосервісу (ЕСКО) у житлово-комунальній сфері	
стимулювання кінцевого споживача енергії до застосування кращої практики енерговикористання, створення інформаційно-консультаційної та фінансової інфраструктури реалізації проектів енергоефективності суб'єктами господарювання та населенням;	поширення механізмів підтримки фізичних осіб як кінцевих споживачів енергосервісу (кредитування населення на пільгових умовах, надання грантової допомоги, пільгове оподаткування, кредитна підтримка тощо)	
	запровадження стимулюючої системи оподаткування транспортних засобів для підвищення їх енергетичної ефективності	

Підціль 3.3. Підвищення суспільної підтримки енергоефективності**Завдання:**

- Формування системи інформування та популяризації енергоефективності
- Підвищення доступності та надійності деагрегованої енергетичної статистики, показників енергоефективності
- Створення системи навчання з питань ефективного використання енергоресурсів

створення системи збору, аналізу та використання даних про кінцеве споживання енергоресурсів для формування порівняльної бази щодо ефективності використання енергоресурсів співставної із міжнародною практикою	створення і регулярне поновлення електронних баз даних, щодо показників енергоефективності	
- запровадження системи енергоефективного маркування для стимулювання поширення на ринку енергоефективного побутового, офісного та опалювального обладнання, зниження енергоспоживання у будівлях (i,ii) - забезпечення державного нагляду за відповідністю енергоспоживаючих товарів вимогам технічних регламентів щодо енергетичного маркування. - відображення в процедурі здійснення державних закупівель енергоспоживаючого обладнання додати як одну з обов'язкових умов відповідність обладнання вищого класу енергоефективності	реалізація демонстраційних проектів енергоефективності (пілотних інвестиційно-інноваційних проектів в енергетичному комплексі, будівель із нульовим енергоспоживанням тощо)	
- реалізація освітніх програм щодо підготовки фахівців з сучасних технологій у сфері енергетики та енергозбереження; - запровадження практики національних рекламних кампаній у демонстрації можливостей та переваг енергозбереження	запровадження системи інформаційної підтримки населення з питань енергоефективності домогосподарств	

ЦІЛЬ 4: ЕКОЛОГІЧНО ПРИЙНЯТНИЙ РІВЕНЬ ВПЛИВУ ЕНЕРГЕТИКИ НА ДОВКІЛЛЯ**Підціль 4.1. Зниження негативного впливу паливно-енергетичного комплексу на довкілля****Завдання:**

- Зниження викидів газів (парникових та шкідливих для здоров'я), обмеження впливу на воду та землю
- Мінімізація відходів від діяльності енергетики
- Обмеження використання земель для цілей ПЕК (виведення з експлуатації земельних ділянок внаслідок забруднення відходами)

запровадження заходів обмеження впливу енергетики на навколишнє середовище (i): - системи екологічного менеджменту та екологічного аудиту (EMAS); - нормативно-правових актів з питань забезпечення якості атмосферного повітря та зменшення викидів генеруючих установок; - розробити та запровадити процедуру оцінювання впливу на довкілля державних і приватних проектів на навколишнє середовище;	забезпечити відповідність рівнів плати за забруднення навколишнього середовища та використання природних ресурсів до заподіяних економічних та соціальних збитків	
запровадження нормативно-правових актів з питань здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) як інструменту вдосконалення процесів планування в цілому та інтеграції екологічних аспектів у політику, плани і програми діяльності суб'єктів господарювання та органів державної (ii)		
реформування системи реєстраційного збору на автомобільний транспорт із запровадженням прогресивної шкали в залежності від рівня викидів парникових газів	забезпечення розвитку перспективних технологій безпечного, екологічно сприятливого та енергоефективного автомобільного транспорту	
затвердити Національний план дій із скорочення викидів забруднюючих	забезпечення модернізації генеруючих потужностей,	реалізувати проекти будівництва

речовин в атмосферне повітря від великих спалювальних установок (SO₂, NO_x і пилю) - (програму реконструкції та модернізації теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей) (i) запровадження нормативно-правових актів з питань забезпечення якості та вмісту сірки у деяких видах рідкого палива (ii) запровадження заходів для захисту мігруючих видів диких тварин (i)	впровадження екологічно безпечних технологій з метою зниження викидів забруднюючих речовин до рівня визначеного міжнародними зобов'язаннями, зокрема вимогам Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди	надкритичних та супернадкритичних електростанцій, що працюють на вугіллі, та проекти «захоронення вуглецевих викидів» ТЕС (CCS) (у випадку наявності відповідних комерційних технологій)
затвердити програму зниження впливу на навколишнє середовище енергетичного сектору, де передбачити вимоги щодо: - екологічної реабілітації територій, що постраждали внаслідок діяльності у сфері енергетики; використання золошлакових відходів підприємств; - опрацювання альтернативних варіантів розміщення об'єктів енергетики з метою недопущення погіршення стану цінних природоохоронних територій, уникнення знищення лісів та інших зелених насаджень, втрати продуктивних сільськогосподарських угідь тощо; - проведення освітньої та просвітницької роботи серед працівників енергетичної галузі;	забезпечення розвитку технологій переробки відходів паливно-енергетичного комплексу стимулювати використання відходів енергетичного сектору, як вторинної сировини для економіки	
формування системи управління відходами (скорочення та використання захоронення відходів, що біологічно розкладаються)	уточнення нормативно-правових актів з питань забезпечення викидів забруднюючих речовин, скидання стічних вод, утворення відходів підприємств енергетичного сектору	
- уточнити плани створення повного циклу поводження із відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, розподілення відповідальності за різними стадіями поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами (ii) - уточнити повноваження операторів (на етапах проектування, будівництва та експлуатації) централізованого сховища для відпрацьованого ядерного палива, відповідно до міжнародно визнаної практики; - прийняти рішення щодо будівництва сховища для захоронення радіоактивних відходів у стабільних геологічних формаціях та розробити відповідну програму	завершити формування циклу поводження із відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами забезпечити виконання завдань програми зі створення сховища РАВ в стабільних геологічних формаціях у встановлені терміни	будівництво сховища для захоронення радіоактивних відходів у стабільних геологічних формаціях;
подальшого розвитку інтегрованої системи поводження з РАВ на майданчиках діючих АЕС (сортування та класифікація відходів, впровадження комплексів для поводження з експлуатаційними РАВ та тими, що будуть виникати при знятті енергоблоків з експлуатації для приведення їх у відповідність вимогам безпеки для безпечного захоронення РАВ найбільш економічно доцільним і ефективним способом або звільненням їх від контролю)		

Підціль 4.2. Забезпечення низьковуглецевого розвитку національної економіки

Завдання:

- Забезпечення зниження рівня викидів CO₂ на одиницю валового внутрішнього продукту
- Зміна структури енергогенеруючих потужностей у напрямку низьковуглецевих технологій
- Скорочення викидів парникових газів від стаціонарних та пересувних енергоспоживаючих установок

розроблення законодавство в частині запровадження схеми торгівлі викидами парникових газів (ii), де передбачити: визначення уповноваженого органу (органів); встановлення системи визначення відповідних споруд/установок та визначення парникових газів; – розроблення національного плану розподілу квот; – запровадження дозвільної системи на викиди парникових газів та на квоти; – створення системи моніторингу, звітності, здійснення перевірок і належного впровадження, а також процедури консультацій з громадськістю.	запровадження системи оцінки та моніторингу викидів парникових газів та її адаптування для запровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів (вуглецевий ринок)	забезпечення функціонування внутрішнього українського вуглецевого ринку, його узгодження з європейським вуглецевим ринком
уточнити потенціал участі України в угодах по зміні клімату на період після 2020 р., зокрема в глобальній торгівлі викидами ПГ, інших ринкових механізмах та механізмі передачі технологій	забезпечити запровадження та використання інструментів запобігання зміні клімату, розроблених міжнародним співтовариством для «посткіотського» періоду	
встановлення критеріїв сталості виробництва біопалива та біомаси та скорочення викидів парникових газів в атмосферу, забезпечення відповідності виробництва критеріям сталості (ii)		
ЦІЛЬ 5: ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВХОДЖЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ РИНОК		
<i>Підціль 5.1. Оптимізація структури паливно-енергетичного балансу</i>		
Завдання: - Розширення технічних та економічних можливостей отримання енергоресурсів з альтернативних джерел - Збільшення частки відновлювальної енергетики у балансі первинного споживання первинних енергоресурсів - Розширення в енергетичному балансі частки місцевого палива		
уточнення класифікації запасів та прогнозних ресурсів нафти та горючих газів та методики оцінки співвідношення запасів до обсягів видобування (R/P Ratio)	суттєве збільшення власного видобутку природного газу завдяки активізації видобутку природного газу за традиційними нетрадиційними технологіями	вихід на самозабезпечення по природному газу завдяки розширенню видобування традиційних запасів газу та реалізації проектів видобутку нетрадиційного газу
актуалізація загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, уточнення потенціалу розроблення родовищ урану й інших корисних копалин, вугілля, розвідки нових родовищ нафти, газу та конденсату	Запровадження податку на енерговикористання, як інструменту регулювання структурою паливно-енергетичного балансу (шляхом встановлення ставок на використання видів енергоресурсів)	
формування місцевих енергетичних систем на основі економічно ефективного врахування потенціалу місцевих видів палива, логістики постачання, регіональної та загальнодержавної енергетичної інфраструктури (Розробка місцевих схем енергозабезпечення та енергетичних програм)		
<i>Підціль 5.2. Забезпечення диверсифікації постачання енергоресурсів</i>		
Завдання: - Забезпечення технічної та економічної можливості диверсифікації постачання енергоресурсів (нафти, нафтопродуктів, природного газу - мінімум як із трьох джерел, ядерного палива мінімум з двох джерел) - Забезпечення частки одного постачальника у загальному обсязі постачання викопних видів палива не повинен перевищувати 30%		
збільшення газотранспортних потужностей зі Словаччини, Польщі та Угорщини в Україну;	реалізації нових інфраструктурних проектів газопостачання, з метою подальшої диверсифікації маршрутів постачання газу	

реалізація проекту газопроводу інтерконектора Польща-Україна. модернізація підземних сховищ газу України	оцінка техніко-економічної доцільності реалізації проекту LNG – термінал в Україні	
удосконалення роботи ринку нафтопродуктів та створення умов для залучення інвестицій іноземних компаній-виробників нафти з побудови в Україні сучасного нафтопереробного заводу створення конкурентних умов та забезпечення постачання нафти з різних джерел трубопровідним транспортом на НПЗ України	забезпечення продукцією українських НПЗ не менше 30% ринку при обмеження поставок з одного джерела на рівні 30% від всього об'єму імпорту палива	забезпечення частки українських НПЗ не менше 50% ринку забезпечення поставок з одного джерела не більше 30% імпортованої сировини, необхідної для виробництва моторного палива
запровадження біржової торгівлі вугільною продукцією та безперешкодний допуск на ринок імпортного вугілля	забезпечення споживачів власною вугільною продукцією у обсязі не менше 70% ринку	
забезпечення корпоратизації оператора АЕС України забезпечити участь України у міжнародних програмах ядерних досліджень на дослідницьких реакторах та ядерних установках	- здійснення оцінки доцільності залучення стратегічного іноземного інвестора до управління АЕС України, (часткової приватизації - при збереженні державної власності та управлінського контролю за діяльністю компанії) - укладання угоди про співробітництво з постачальником альтернативних ядерних технологій (для будівництво нових атомних енергоблоків)	створення стратегічних альянсів з іноземними компаніями з питань розвитку та використання в Україні перспективних ядерних технологій, реалізація програми заміщення вибуваючих блоків АЕС новими
встановити цільові показники та забезпечити диверсифікацію постачання ядерного палива на українські АЕС з двох зовнішніх джерел	встановити вимоги до проектів будівництва нових енергоблоків АЕС щодо недопущення залежності лише від палива російського виробництва	
затвердити та реалізувати проект Державної цільової економічної програми розвитку атомно-промислового комплексу України на 2015-2019 роки в рамках дотримання міжнародного законодавства у ядерній сфері (видобування урану, виробництва цирконію і необхідних виробів із цирконію, фабрикації ядерного палива) опрацювати питання щодо застосування ринкових механізмів проектного фінансування будівництва заводу фабрикації ядерного палива та сформувавши ринкові механізми гарантій купівлі палива (довгострокові комерційні угоди на постачання палива з оператором АЕС, проектне фінансування)	забезпечення функціонування заводу з фабрикації ядерного палива в Україні для постачання палива на внутрішній та зовнішній ринок	
Підціль 5.3. Забезпечення розвитку відновлюваної енергетики		
Завдання: - Збільшення частки відновлюваних джерел енергії у кінцевому споживанні енергії - Збільшення частки біопалива на ринку транспортного, збільшення використання біопалива другого покоління - Диверсифікація джерел постачання та створення оптимальних умов для розподіленої генерації електроенергії на основі наявних ресурсів на місцях		
прийняття Схеми комплексного використання водних і гідроенергетичних ресурсів річок України та уточнення невикористаного економічно ефективного гідроенергетичного потенціалу запровадження практики встановлення на наступні 10 років національних		

орієнтовних цілей щодо використання відновлюваних джерел енергії (прийняття та періодичний перегляд Національного плану)		
встановлення порядку видачі, використання та припинення дії гарантії походження електричної енергії для суб'єктів господарювання, що виробляють електричну енергію з альтернативних (відновлюваних) джерел енергії.	запровадження нового підтримуючого механізму виробництва теплової та електричної електроенергії з відновлювальних джерел енергії; запровадження принципу взаємовиключеності механізмів підтримки відновлювальної енергетики (податкове стимулювання або «зелені» тарифи)	запровадження механізму припинення надання підтримки відновлюваній енергетиці при вирівнюванні цін для традиційних та відновлювальних джерел енергії
удосконалення законодавства в частині встановлення вимог щодо використання відновлювальної енергетики на місцевому рівні прийняття нормативно-технічний документ, що визначає вимоги до вітрових та сонячних фотоелектричних електростанцій щодо приєднання до зовнішніх електричних мереж	формування системи логістичного забезпечення (інфраструктури) збирання біологічної сировини, маркетингу та транспортування до споживача	
- прийняття зобов'язань щодо поступового збільшення частки альтернативних видів палива на транспорті з урахуванням вимог щодо критеріїв сталості біопалива - розробити технічні вимоги до виробництва і використання біопалив та біорідин із скороченням обсягів викидів парникових газів - розробити критерії сталості для рідкого та газоподібного палива, що виробляється з біомаси та використовується на транспорті, а також для рідкого палива, що виробляється з біомаси та призначається для енергетичного використання, іншого ніж транспорт, враховуючи виробництво електричної, теплової енергії та енергії на охолодження.	посилення вимог щодо вмісту альтернативних видів палива та використання в автотранспорті біопалива 2-го покоління забезпечення виробництва синтетичних видів палива на основі вугілля, біомаси, тощо	реалізації програм створення інфраструктури використання електротранспорту, транспорту з використанням альтернативних палив
запровадження механізму підтримки «технологічних платформ» з розвитку інноваційних технологій, обладнання та устаткування (біогазових установок, виробництва біометану, використання біомаси, розвитку інфраструктури використання альтернативних видів палива на транспорті, електротранспорту, відходів тощо)	удосконалення механізму стимулювання виробництва енергетичного устаткування в Україні розробка програми кредитування національного виробництва обладнання для сектора відновлюваної енергетики, залучення коштів міжнародних фондів, фондів та програм ЄС	
скорочення строків видачі та кількості дозвільних документів, необхідних для впровадження проектів з використання ВДЕ	запровадити механізми стимулювання кінцевого споживача до використання обладнання українського виробника	підготовка до зняття з експлуатації та утилізації обладнання відновлювальної енергетики (утилізація сонячних панелей тощо)

Підціль 5.4. Входження енергетичного сектору України до європейського енергетичного ринку

Завдання:

- Забезпечення безперешкодного руху ресурсів, енергії, технологій та капіталів між енергетичним ринком України та ЄС
- Входження операторів енергетичних систем та національних регуляторів у європейські формати співпраці
- Входження енергетичного сектору України до європейської системи енергетичної безпеки
- Зростання ринку українських компаній на європейських енергетичних ринках

запровадження нормативно-правових актів щодо адаптації нормативно-технічного регулювання енергетики з відповідним затвердженням технічних вимог до об'єктів електроенергетики відповідно до вимог мережевих кодексів ENTSO-E реалізація до 2018 року цільової програми інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України до енергетичного об'єднання енергосистем європейських держав (ENTSO-E) в тому числі план заходів щодо приведення генеруючих об'єктів і об'єктів електромереж у відповідності до вимоги ENTSO-E (схеми первинного і вторинного регулювання, диспетчеризацій тощо) укладення необхідної договірної бази та реалізація відповідних заходів інтеграції ринків електроенергії між Україною та Молдовою до 2018 року	приєднання об'єднаної енергетичної системи України до ENTSO-E створення нормативної бази участі України в регіональному об'єднанні ринків електроенергії на основі ціни	Входження на український енергетичний ринок інвесторів та постачальників з країн ЄС інтеграція України в єдиний європейський ринок
інфраструктурна підготовка до об'єднання мереж ринків природного газу із країнами ENTSO-G (реалізація проєктів газових інтерконекторів, із Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Німеччиною, Польщею) правова та організаційна підготовка до створення віртуальної торгової точки (газового хабу).	забезпечення повноцінного функціонування газового хаба та участь його оператора у торгових операціях на внутрішньому та європейському ринках перенесення точки закупівлі природного газу з Російської Федерації на східний кордон України	
Ціль 6. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ		
Підціль 6.1. Створення системи управління енергетичною безпекою		
Завдання: - Запровадження системи стратегічного планування розвитком паливно-енергетичного комплексу - Забезпечення функціонування системи моніторингу стану енергетичної безпеки		
Створення системи моніторингу та аналізу енергетичних ринків, світових тенденцій розвитку енергетики та критичних ризиків енергетичній безпеці України на базі державних ресурсів енергетичного сектору Визначення відповідального за оцінку ризиків та загроз енергетичній безпеці та координацію діяльності з реалізації енергетичної політики у цій сфері	здійснення підготовки та оприлюднення щорічного звіту щодо аналізу енергетичної безпеки України, безпеки енергопостачання споживачів	набуття членства в Міжнародному Енергетичному Агентстві (IEA), ядерному енергетичному агентстві (NEA) інших міжнародних організаціях у сфері енергетики
запровадження системи показників стану реалізації енергетичної політики та стану енергетичної безпеки та забезпечення їх щорічного моніторингу	підготовка та періодичне (раз на 5 років) оприлюднення Національної доповіді щодо стану реалізації Енергетичної стратегії України	
забезпечення повноцінного впровадження стандартів Ініціативи щодо прозорості видобувних галузей (EITI), встановлення вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності видобувних компаній за міжнародними стандартами (МСФЗ)	запровадження вимоги до енергетичних компаній інформувати щодо перспективного укладання угод із зовнішніми партнерами на предмет їх впливу на цілі Стратегії	
забезпечення повноцінної участі України в європейських системах раннього попередження загроз енергетичній безпеці (механізмах раннього попередження, публікації даних щодо виробництва, транзиту енергоресурсів тощо)	забезпечення повноцінної участі України в роботі об'єднання європейських енергетичних регуляторів (ACER), участь у координаційних групах.	повноцінне входження України до системи механізмів солідарності забезпечення енергопостачання європейських країн
забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації енергетичної політики (залучення недержавних організацій, аналітичних центрів тощо)	встановлення механізму моніторингу процесів «зливання та поглинання компаній» на енергетичних ринках та	

	недопущення монополізації ринків	
	запровадження законодавства в частині зниження ризиків недружнього «поглинання» стратегічних державних активів та операторів енергетичної інфраструктури.	
Підціль 6.2 Задоволення потреб національної економіки в особливий період		
Завдання:		
- Формування правової бази функціонування енергетичного сектору в особливий період (прогнозування ризиків та загроз, формування система державного управління, обмеження на діяльність, залучення ресурсів приватного сектору) - Забезпечення готовності паливно-енергетичного комплексу забезпечити потреби національної економіки в енергії у кризових ситуаціях		
запровадження законодавства в частині вдосконалення системи фізичного захисту об'єктів енергетики, (розробка Концепції безпеки енергетичної інфраструктури України, закону щодо безпеки гідротехнічних споруд)	удосконалення координації та формування системи державно-приватного партнерства реагування на загрози енергетичній безпеці	
законодавче врегулювання питання функціонування національної економіки і, зокрема, паливно-енергетичного комплексу у особливий період (період обмежень); надання права державі викупати наявні, у приватного сектору, енергоресурси для забезпечення функціонування національної економіки на період дії надзвичайного стану	запровадження практики укладання угод (з зарубіжними контрагентами: системні оператори, постачальники) про надання допомоги у випадку аварій або забезпечення гарантованого резерву на узгоджений період час (переривні контракти)	
розроблення законодавства в частині формування принципів державно-приватного партнерства в резервуванні енергетичних ресурсів та запровадження системи стратегічних запасів енергоресурсів	прийняття законодавства в частині створення механізму «резервування» державою енергоресурсів приватних компаній у обсязі 30 днів споживання, зокрема: - залучення ресурсів приватних компаній у випадку кризової ситуації (врегулювання права викупу визначених обсягів за ринковими цінами) - здійснення товарних інтервенцій для стабілізації енергетичних ринків у кризовій ситуації	забезпечення дії механізму «резервування» державою енергоресурсів приватних компаній у обсязі 30 днів споживання.
визначення та надання повноважень відповідального за створення системи стратегічних запасів енергоресурсів (і)	Створення державної системи стратегічних запасів енергоресурсів (нафти, нафтопродуктів та природного газу) у обсязі 30 днів внутрішнього енергоспоживання.	Створення державної системи стратегічних запасів енергоресурсів у обсязі 61 дня середньодобового внутрішнього споживання
Підціль 6.3. Реформування системи управління енергетичним сектором		
Завдання:		
- Ліквідація адміністративного регулювання взаєморозрахунків на ринку - Запровадження системи стратегічного планування енерговикористання та управління розвитком паливно-енергетичного комплексу		
перегляд функцій та повноважень органів влади щодо регулювання ринків, законодавче закріплення повноважень та незалежності національних регуляторів для кожного з енергетичних ринків відповідно до вимог Третього енергетичного пакету (ii)	забезпечення контролю національних регуляторів у сфері енергетики за належним рівнем прозорості на енергетичних ринках та ефективного нагляду за дотриманням конкуренції	
прийняти нормативно-правові акти із удосконалення державно-приватного партнерства в електроенергетиці. Посилення впливу державного технічного контролюючого органу на необхідний склад та технічний стан обладнання в приватному секторі енергетики з метою надійного та якісного електропостачання споживачів		
впровадження сучасних європейських стандартів корпоративного	запровадження contingency planning в енергетичному	

управління держаними енергетичними компаніями	секторі (впровадження системи оцінювання ризиків суб'єктами господарювання енергетичного сектору (стандарт та системи добровільних угод), системи реагування на загрози енергетичній безпеці (паспорт загроз) та плану реагування на надзвичайні ситуації)	
розробка законодавства щодо запровадження на рівні суб'єктів господарювання, практики аналізу та реагування на загрози роботі енергетичних об'єктів (contingency planning)	формування системи моніторингу та оцінки ефективності реалізації положень державної енергетичної політики на місцевому рівні	забезпечення підтримки діяльності національних енергетичних компаній на європейських та глобальних ринках та їх участі у міжнародних проектах (створення кредитних агенцій, страхування «політичних» ризиків тощо)
децентралізація владних повноважень та передача ресурсів та відповідальності за функціонування житлово-комунальної сфери та комунальної енергетики на місцевий рівень, децентралізацію систем енергозабезпечення з використанням місцевих видів палива та відновлювальних джерел енергії	розширення участі громадськості у формуванні та реалізації енергетичної політики (залучення недержавних організацій, аналітичних центрів тощо)	
забезпечення удосконалення енергетичної статистики: формування систем моніторингу паливно-енергетичного балансу, показників енергоефективності, показників використання та споживання енергії з відновлювальних джерел енергії, викидів та верифікації парникових газів, запасів енергоресурсів тощо	забезпечення щорічного оприлюднення: - розширеної енергетичної статистики, фактичних енергетичних балансів - забезпечення підготовки та публікації щорічних довгострокових прогнозних енергетичних балансів (понад 5 років)	забезпечення удосконалення функціонування систем моніторингу паливно-енергетичного балансу
внесення змін до нормативно-правових актів, умов та правила здійснення ліцензійної діяльності, підготовки директив на переговори, порядку підготовки державних цільових програм положень щодо врахування положень та цілей Стратегії		
забезпечення відкриття для споживачів структури тарифів на природний газ, електроенергію, теплову енергію, їх транспортування (і)		

i - Відповідно до зобов'язань визначених Договором про заснування Енергетичного Співтовариства, Договірною Стороною якого є Україна.

ii - Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.